

СЛОВО

Српски културно информативни центар Спона у Републици Северној Македонији

СПОНА

Једна ноћ. Једна сцена.
Вече што се памти.

шлагери

20

година

недеља 22. јун, 20:30ч СКОПЉЕ (плато МНТ)

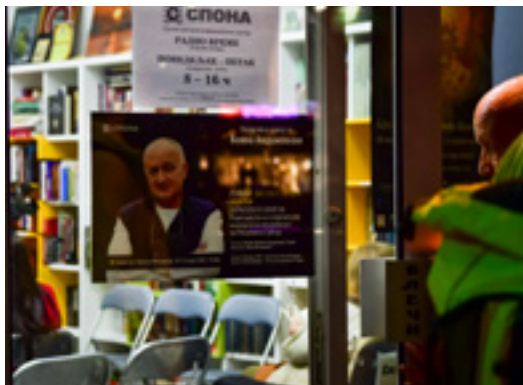
Милутин Станчић

Наше је доба
немирно. Али, ми
немамо времена за
тумачења и бриге.
Ми смо посвећени
раду, посети и
креацији уметничког
стваралаштва. Иако
нам је опстанак
непрестано
неизвестан.
Креативност је наш
одговор и својеврсни
излаз из лавиринта.

ИЗБОР АУТЕНТИЧНЕ СЛОБОДЕ

Кроз нове приче, стасавамо. Доследни делу, демаскираних оквира и нагомилане негативности садашњице и друштва у целини. Не одступамо од идеала на којима почива наш напаћени род. Колико смо слободни данас, непрестано се питамо. Ера „корпоративног неолиберализма“ посвуда. Матрикс лажног привида доминира.

Стога су наши мелеми – догађаји, наше програмске активности – лекови. Небројене ставке. У низу, без престанка и без устежања. Палета богатих културних смотри. Серија књижевних радионица, промоција, разговора, песничких рецитала, концерата, трибина, разгледница у оквиру ма полица пуних књига. Научни скупови, округли столови, покренути Вардарски одбор у оквиру Матице српске. Деламо у Куманову, Скопљу, Тетову, али и Охриду, Битољу, па и у најмањим и најзабаченијим засеоцима.

„Свима смо били све“.

Не филозофирамо, већ деламо, лаконски наратив нам је стран. Част нам је угостити професоре, писце, песнике, учитеље и лекторе. Били смо у друштву академика, али и спортских радника, дипломата и родољуба. Препознати смо на више адреса. Отварамо простор истраживачима у разним доменима. Многе од промовисаних књига и гостију из света књижевности дале су нам одговоре на бројна питања. То је и наговештај нових тачака у препуном календару.

Нашу успешну причу ткамо 20 година. У главном граду Северне Македоније, 22. јуна, обележавамо јубилеј у оквиру Фестивала Скопско лето. На репертоару су српски шлагери – „Ко некад у 8“.

Наше је доба немирно. Али, ми немамо времена за тумачења и бриге. Ми смо посвећени раду, посети и креацији уметничког стваралаштва. Иако нам је опстанак непрестано неизвестан. Креативност је наш одговор и својеврсни излаз из лавиринта.

Језик је наш атар. Медијум слободе. Он нам отвара простор у коме је могуће одупрети се „хегемонистичком дискурсу моћи“. Ми смо у непрестаној коегзистенцији две паралелене стварности. Њихове „налицкане“ и наше српске, аутентичне. И тако, наша егзистенција левитира у располућености између опција избора – прихватања „мекше“ реалности или губљења разума. Наш избор је живети у жртви и бити сведок лажне реалности.

То је и наш простор слободе ове две деценије рада, увек на удару, од разноразних „лажних елита“, до лажне „браће“ и „нестраначких“ Срба.

Наша је стварност специфична. Апстрактност посебна. Наше се слободе не користе. Ми имамо и забрањене забране; наша је слобода – ускраћеност!

Слободна воља и ствар избора – главна синтагма.

ИМПРЕСУМ:

СЛОВО издаје: Српски културно информативни центар СПОНА | **Адреса:** Кирила и Методија бр.30, 1000 Скопље.
Жиро рачуни: 200003362578033 Стопанска банка АД Скопје | **Донаторски:** 200003382648497 Стопанска банка АД Скопје
www.srbi.org.mk **spونا.srbi@gmail.com**

Главни уредник: Милутин Станчић | **Графички уредник и дизајн:** Мишко Петковски | **Лектура:** Александра Младеновић
Редакција: Горана Јовановски Јуруковски, Радован Милковски, Теодора Цветковић.

Штампа: ПОЛИЕСТЕРДЕЈ ДООЕЛ, Визбегово, ул. 1552 бр. 10, 1000 Скопје | **Тираж:** 1000 | **Датум штампања:** 16. јун 2025.

Пројекат потпомогнут суфинансирањем Министарства спољних послова Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону

У оквиру фестивала Скопско лето КО НЕКАД У ОСАМ

У понедељак, 22. јуна, на платоу Македонског народног театра биће одржан концерт који представља значајан јубилеј - 20 година континуиране и успешне активности Српског културно информативног центра СПОНА из Скопља.

Концерт је замишљен као осврт на феномен фестивала и урбаног културног наслеђа које из године у годину спаја генерације из региона. Кроз извођење легендарних мелодија са простора некадашње Југославије, овај догађај позива на путовање кроз време и трендове у култури претходних деценија.

Концерт подстиче чување градског културног стваралаштва преко платформе која умрежава младе и искусне уметнике, класичаре и џезере, као и уметнике у пензији. На овај начин, уз промоцију заједничких вредности, постиже се жељени циљ - афирмисање и преношење свевремених хитова који обједињују регион.

Српски културно информативни центар СПОНА већ 20 година активно ради и континуирано организује бројне књижевне радионице, панеле, семинаре, културне радионице, изложбе, курсеви, представе, фестивале, образовне радионице. У оквиру издавачке делатности објављени су часописи, брошуре, књиге, видео и аудио записи...

Уметнички центар Полифонија из Скопља је организација која од 2003. године до данас делује у сферама културних и уметничких дешавања, са значајном улогом у остваривању бројних пројеката подржаних од Министарства за културу. Полифонија сарађује са скоро свим Националним установама из

На програму је 20 песама са оркестарским аранжманима, између осталих и:

Ђорђе Марјановић - Девојко мала и Ко некад у 8

Јадранка Стојаковић - Што те нема
Арсен Дедић - Девојка из мога краја
Лео Мартин - Одисеја

Сенка Велетанић - Златни дан
Драган Стојнић - Била је тако лепа
Мики Јевремовић - Гркиња

Арсен Дедић - Девојка из мог краја
Здравко Чолић - Април у Београду
Оливер Мандић - Љуљај ме нежно

Слађана Милошевић и Дадо Топић - Принцеза

Ђорђе Балашевић - Рингишпил

И од Македонских шлагера:

Васил Хаџиманов - Како Вардар

Драган Мијалковски - Кажи нешто драга

Маја Оцаклиевска - Сребрени улици и др

области културе у нашој држави, али и са међународним институцијама. Кроз организацију оригиналних и необичних пројеката сарадња је остварена са Гете-институтом, Нишвил чез фестивалом, амбасадом Канаде у Београду, Универзитетима у Грацу, Сплиту и Калгарију, фестивалима у Торонту и у Италији.

Оркестар ПОЛИФОНИЈА састављен је од двадесет врхунских македонских музичких уметника, класичара и џез инструменталиста различитих генерација. На концерту 22. јуна, наступиће са изванредним вокалним уметницима - Вером Јанковић, Драганом Мијалковским, Наде Талеском, Ристом Самарџијевим, Аном Петановском, Мајом Панчевом, Александром Тарабуновим и са младим уметницима који су на почетку каријере. ●

Промовисана књига "Осуђен у одсуству" Саше Гигова Гиша у МКЦ

Промоцију књиге Саше Гигова Гиша пратио је изузетан одзив публике која је имала прилику да присуствује представљању јединственог поетског дела. Манифестација је била више од обичне књижевне вечери - посетиоци су 10. априла доживели истински спој поезије и музике у аутентичном амбијенту МКЦ-а, једном од најзначајнијих културних центара у Скопљу.

Песничка збирка "INDUCTA CAUSA / Осуђен у одсуству" изашла је у издању нишке издавачке куће Scero Print и СПОНЕ.

Вече је отворило ново поглавље у културној сарадњи између македонске и српске књижевне сцене, повезујући два језика и две културе кроз снажан поетски израз.

Поред самог аутора, о књизи су говорили еминентни професор Горан Максимовић и познати лектор и писац Ђоко Здравески.

Њихови увиди у поетски свет Саше Гигова Гиша додатно су обогатили представљање и пружили публици дубље разумевање тематских и стилских одлика овог књижевног дела. ●

Посебну димензију вечери дао је музички део програма који је изведен на тамбури. За овај сегмент био је задужен талентовани музичар Драган Стојковски, који је заједно са Гишом савршено комплетирао поетску атмосферу догађаја. ●

“Осликана” “Вештица” Венка Андоновског у СПОНИ

У препуном простору Српског културног центра СПОНА, у оквиру новог циклуса “ПАРАЛЕЛЕ И СИНТЕЗЕ”, гост је био Венко Андоновски, марта месеца ове године, гост је био Венко Андоновски, најчитанији македонски писац у последњих 25 година. Акценат је био на роману

“Вештица” који је доживео већ треће издање. Модератор Иван Антоновски водио је овај књижевни разговор, док су се путем видео линка публици обратили и познати књижевници Мирко Демић и Владимир Перић. Овај фасцинантни сусрет спојио је македонску и српску књижевну сцену, омогућавајући дубок увид у стваралаштво једног од најзначајнијих савремених македонских аутора.

СПОНА је покренула нови и узбудљиви циклус књижевних сусрета и радионица под називом “ПАРАЛЕЛЕ И СИНТЕЗЕ”.

Овај иновативни концепт фокусира се на македонске писце чија су дела преведена на српски језик, стварајући мост између две блиске књижевне традиције.

Циклус не само да приближава македонску књижевност српској публици, већ и омогућава дубље разумевање културолошких и књижевних веза између ова два народа.

Кроз пажљиво осмишљене сусрете и разговоре, ПАРАЛЕЛЕ И СИНТЕЗЕ отварају простор за интеркултурални дијалог и богату размену књижевних искустава.

Спона и Срби за Србе реновирали школу у Речици

Након успешно реализованог пројекта у Школи у Четирицу, још један такав подухват окончан је у Речици наомак Куманова. Захваљујући теренском ангажовању Српског културно информативног центра СПОНА и хуманитарне организације Срби за Србе из Београда, потпуно су реновиране све учионице, као и део санитарног чвора у подручној школи “11 Октобар”, где, између осталог, део ученика похађа наставу изборног предмета Језик и култура Срба. Укупан износ донације и реализације износи 9 000 евра.

Тако ће ученици током ове школске године, али и будуће генерације, наставу похађати у потпуно реновираним просторијама.

Свечаном отварању реновираног дела школе присуствовали су представници двеју организација, затим чланови Савета општине Куманово, наставници, родитељи, као и бивши југословенски репрезентативац и учесник олимпијских игара и светског првенства фудбалер и тренер Вујадин Станојковић, по реклом из Речице.

- Веома сам срећна што је реализована ова акција, чврсто сам веровала у то да ћемо успети. Настава ће сада бити реализована у потпуно новим условима. У реновираној згради ове подручне школе. Комплетно је реновиран под, зидови, плафони и извршена је замена унутрашњих врата, истакла је директорка Драгица Спасић.

Уочи почетка програма, сплет игара извело је Културно уметничко друштво „Српски вез“ из Куманова.

Хуманитарна организација „Срби за Србе“ је до сада веома успешно помогла великом броју деце широм Балкана али и Македоније, као и социјално угроженим српским породицама са више деце.

Поред директне материјалне помоћи овим породицама, организација континуирано помаже и народне кухиње, болнице, основне и средње школе, универзитете и све оне који брину о здрављу и образовању деце. Организација у Македонији успешно делује преко 12 година, а захваљујући њима живот је постао лепши и веселији за 172 деце.

Српски културно-информативни центар „СПОНА“ већ 15 година има плодну сарадњу са ОШ „11. октобар“.

- Овде смо још 2010. почели са радом, мисијом и сарадњом, верујте да су нас топла дечија срца веселила и у таквим оскудним условима.

Сада можемо рећи да је дивно што смо дечије снове реализовали и што смо и сами завирили у тај дечији свет испуњених жеља, рекао је програмски директор СПОНЕ Милутин Станчић.

У знак захвалности, али и наде у будућу сарадњу, руководство школе уручило је захвалнице донаторима.

- Захваљујемо Вам на добродошлици, програму, дочеку, заиста је дивно и радосно бити овде и бити у прилици да се помогне и пружи рука, рекао је Предраг Маринковић испред организације Срби за Србе.

Претходно су присутни имали прилику да уживају у пригодној представи коју су припремили ученици и наставници са поетским и музичким нумерама на македонском и српском језику.

Помен заборављеним ратницима у Прилепу

На празник Светих равноапостолних Кирила и Методија, учитеља и просветитеља словенских, Његово Високопреосвештенство митрополит аустралијско-новозеландски СПЦ Силуан, на позив Његовог Високопреосвештенства митрополита преспанско-пелагонијског и администратора аустралијско-новозеландског МПЦ-ОА Петра, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светих Ћирила и Методија у Прилепу.

Поред митрополита Петра и Силуана, саслуживао је и викарни архијереј Владике Петра, Епископ Николај, као и бројно свештенство града Прилепа.

На Светој литургији празничну беседу о равноапостолској мисији и делу Свете браће произнео је митрополит Силуан.

Владика је том приликом нагласио да су Света браћа Кирило и Методије запалили велику Светиљку међу Словенским народима који су до тада седели у мраку и сени смрти давши им реч Христову, реч Јеванђеља, то јест - Реч спасења, и то, на њиховом језику, у духу Свете Педесетнице.

На крају литургије митрополит Петар је упутио топле речи добродошлице и благодарности Владики Силуану на доласку и саслуживању.

После литургије митрополит, митрополита Силуан је уз молитвено присуство Митрополита Петра служио помен у крипти храма Светих Ћирила и Методија у којој су похрањени земни остаци пострадалих српских и других ратника Великог рата, чије кости је сабрао и похрањено у ову крипту Свети Владика Николај Велимировић за време свога епископства у Македонији.

Интересантан је податак да је овај грандиозни храм довршен и освешћен у време архипастировања Светог Владики Николаја у Македонији, наводи се у саопштењу Митрополије аустралијско-новозеландске СПЦ.

Промоција у Куманову

Теодора Цветковић - ОСЕТИ (О)СЕЋАЊА

У Националној установи, у Дому културе Трајко Прокопиев, 12. марта ове године уприличена је промоција песничке збирке Теодоре Цветковић, коју су објавиле издавачке куће Scero Print из Ниша и Српски културни центар СПОНА из Скопља.

Песничка збирка Теодоре Цветковић, друга објављена у едицији „Вардарски цветови”,

наставља пут светковања лирике. Лирско се у овој збирци наговештава насловом, а проживљава и преживљава сваким стихом у циклусној тријади Љубав, Вера и Нада, истакао је у уводном делу професор Горан Максимовић.

Циклус Вера отвара се песмом „Кад се мама врати кући”, наговештавајући промену угла сагледавања љубави, али нипошто у њеном интензитету (односно, интензивности осећања љубави). Прве песме овог циклуса посвећене су мајци, сестри, уопштеније – жени и даљини као метафори ћутања сваког у свом свету. Жена је у овом циклусу сагледана као стуб живота и као живот у свој видљивости и појавности.

Некада су то интензивна осећања ка појединцу, некада су то родољубива и најдубља осећања. Стваралаштвом исказујемо поштовање, али и припадност вашем народу; емоција снажних осећања и свега што је саставни део нашег бића. Стога, наслов није случајан. У 19. веку доминира романтичарско књижевно изражавање, акценат је на исказу емоција. Претходни период носи просветитељску епоху. Љубав као највећи идеал, само онај ко зна да љуби, достојан је своје епохе. Идеал љубави наде и вере. Сећање љубави, у том односу су и димензије успомена, што отвара перспективу и ка Теодориним прецима, стихови о деди, у песми Дедовина, у низу сећања рађају се топоними, бројна значења. Теодора је рођени песник, са снажним лирским емоцијама, мелодија у стиху; веома важна особина, стасавају и нове емоције, у великој мери мелодијски обрађена поезија, истакао је између осталог проф. Максимовић.

О књизи и аутору говорио је и Милутин Станчић. А публици се обратила и ауторка Теодора Цветковић, читајући песме: На твоје рамену, Буд(в)а, На граници, Кад се мама врати кући, Недођија, Заборав, Београд, Странац, Између, Дедовина...

ЖФК Речица изборила опстанак у Првој лиги Македоније

Головима Емили Митковске у 1, 7, 46. и 76. минути, Женски фудбалски клуб из Речице крај Куманова савладао је екипу ЖФК Вардар резултатом 4:1 и тако изборио опстанак у елитној конкуренцији Прве женске фудбалске лиге. Почасни погодак за црвено црне из Скопља постигла је Теодора Јанковска у 26. минути. Утакмица је одиграна у спортском тренинг центру „Петар Милошевски“ у Скопљу.

- И поред огромног стреса и тензије успели смо да оправдамо свој оптимизам и улогу фаворита. Иако смо имали проблема са повредама и били без једне од најбољих играчица, Теодоре Настове, која ово пролеће игра у великој форми, изборен је велики успех, каже стратег из Речице Валентин Стоиловић.

Научно-историјско-лингвистички скуп у Охриду

Интеграција и повезивање Срба у својим постојбинама

Од 16. до 18. маја у Охриду је одржан научно-историјско-лингвистички скуп „Српски културни простор у 21. веку“. Госте је поздравио почасни конзул Србије у Охриду Михајло Филев, који се захвалио учесницима и организаторима на преданости и труду.

– Охрид вам отвара врата за ваш научни рад, увек сте овде добродошли. Ово је ваша кућа. Радујем се и константој успешној сарадњи са Спонам, рекао је између осталог Филев.

Уз учешће представника удружења, институција и појединаца из Србије и региона у радним сесијама говорили су испред удружења „Саборник“ из Србије, „Спона“ из Северне

Македоније, те Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори – „Ми знамо ко смо“, као и протојереја-ставрофора проф. др Дарка Ристова Ђога из Фоче Република Српска. На скупу су представљена и два предавања: „Охрид кроз векове – српска баштина и историјско сећање“ Милоша Стојковића и „О српско-македонским језичким везама“ Јелене Макевић.

У радним сесијама на Скупу поред предавача и излагача говорили су и: Дејан Лучић – директор библиотеке Душан Радић у Врњачкој Бањи, Никола Димић испред удружења Саборник, Стефан Синановић из Црне Горе, испред организације Ми знамо ко смо, Лука Спасојевић – Матица српска друштво чланов

ва у Црној Гори, Милутин Станчић и Радован Милковски из Споне, С. Македонија.

Скуп је, након прошлогодишњег саборавања, поново окупио представнике српских културних и институција, као и удружења из региона, с циљем очувања српске културе и идентитета. Учесници су разговарали о положају Срба у суседним државама, изазовима са којима се суочава српска дијаспора и могућностима за јачање културних веза.

Посебан акценат стављен је на потребу за интеграцијом и сарадњом, као и на значају очувања српског језика, културе и историјског наслеђа.

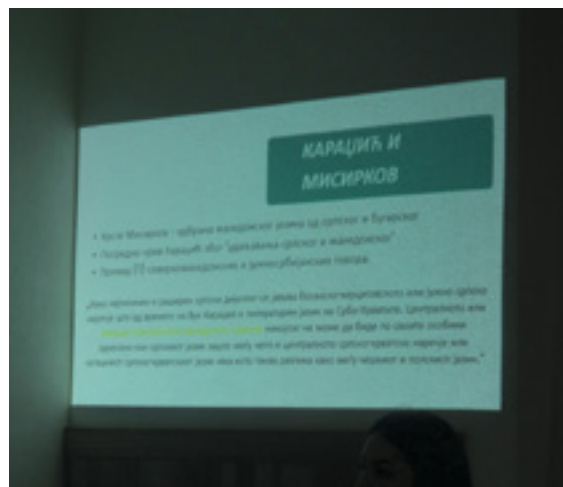
СРПСКО-МАКЕДОНСКИ ЈЕЗИЧКИ ОДНОСИ

Предавање под називом „О српско-македонским језичким односима“ одржала је Јелена Макевић, лектор за српски језик на Филолошком факултету „Блаже Конески“ у Скопљу у просторијама Почасног конзулата Србије у Охриду у оквиру Научног историјско-лингвистичког скупа: Српска културна интеграција и повезивање Срба у својим постојбинама.

Она нас је упутила у словенски контекст развојка ових језика, језичке црте које су словенског порекла, а указала и на црте које су тековина балканског језичког савеза (територијално условљене језичке црте).

Лекторка је указала и на реформу Вука Караџића, чији је одабир основице за књижевни језик био темељ К. Мисиркову да, поредећи Вуково херцеговачко (јужно) наречје и централно (велешко-прилепско) македонско наречје, докаже да то нису исти језици, не узимајући много пута у обзир јужносрбијанске говоре и прелазност северномакедонског појаса.

У вези с тим, било је речи и о дијалекатским прожимањима, о границама српског језика које прелазе државну границу и улазе у терен северномакедонских говора, а започета је и прича о лексичким паралелама у два правца: источноцрногорски - западномакедонски го-

вори; јужносрбијански - северномакедонски говори, која би тек требало да буду предмет даљих опсежних истраживања ●.

Радован Милковски

Са Јеленом Макевић, лекторком српског језика на Филолошком факултету „Блаже Конески“ у Скопљу

Породица је чувар језика

Јелена Макевић, млада лекторка, већ на самом почетку радног ангажмана пред првим искушењима и изазовима, посвећена је очувању српског језика у Републици Северној Македонији. Од почетка године одржала је два запажена предавања – на Филолошком факултету „Блаже Конески“ у Скопљу, на Катедри за славистику, под називом „Март, месец српског језика“, а друго, „О српско-македонским језичким односима“, у просторијама Почасног конзулата Србије у Охрид у оквиру Научног историјско-лингвистичког скупа.

Јелена Макевић је била гошћа у нашем центру СПОНА. Сјајна прилика да нам прича о статусу српског језика на Филолошком факултету и актуелностима које су махом остале непознате, нејасне...

✂ **Какви су вам утисци откада сте овде, како сагледавате положај српског језика, како се вратити србистици, говорити српским, вратити се српској традицији?**

➤ Да бих лепо одговорила на ово питање, почела бих од почетка: од повезаности српског и македонског. Да бисмо видели како да се вратимо србистици, прво морамо да видимо зашто смо од ње отишли. Српски и македонски језик имају исто порекло, лексички систем им је веома сличан, док се граматички прилично раздвојио јер је македонски језик балканизован (што значи да је изменио своју граматичку структуру под утицајем других, несловенских језика на Балкану). То је оно што чини највећу

разлику међу њима. Ипак, наш најужњи дијалекат, призренско-тимочки, кренуо је истим путем балканизације, па не чуди што се Срби с југа и Македонци и боље разумеју и боље споразумевају, него Срби из других делова Србије. Такође, примећујем да на овим просторима (бар могу рећи за Скопље), многи Македонци желе да разговарате с њима на српском. Ја овде нисам толико дуго, али, чак и кад у продавници, на улици, у парку, па и на факултету покушам да проговорим македонски, који солидно знам, сви ми кажу да слободно причам на српском. Будући да је Скопље у северном дијалекту, оно познаје многе србизме који се у другим деловима земље не познају. То је, сигурна сам, добра полазна тачка да се и Срби у Скопљу и, генерално, у северним деловима државе, осете слободнијима да свој

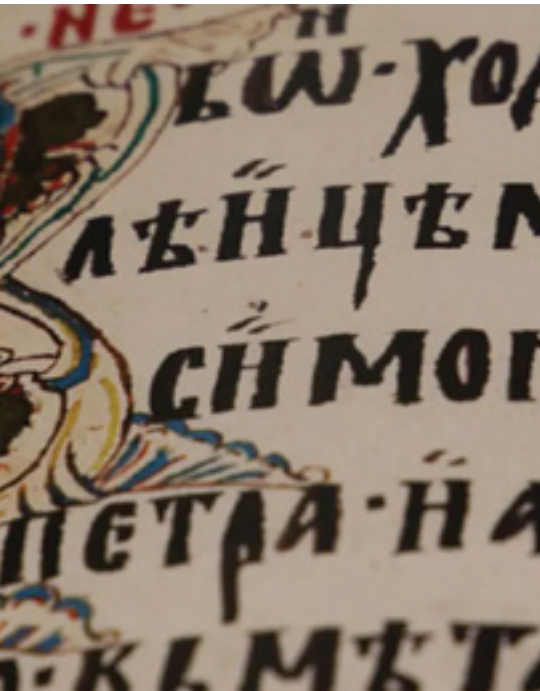
матерњи језик без устручавања и говоре. Српске школе школују децу на њиховом матерњем језику, те је и то начин да се остане у додиру са језиком и традицијом.

Спољашњи утицаји могу бити највећи изазов и највећи фактор да се престане са српским и пређе на македонски. Људи који раде и са својим колегама говоре на македонском, деца која не иду у српску, већ у македонску школу, могу једино однеговати традицију свог језика у окриљу породице. Породица је чувар језика, традиције, културе, српства. И наравно, преко организација каква је „Спона“, где се организују разне свечаности, манифестације, сусрети, где се одржава живим српски језик, како на тим догађајима, тако и на сајту, који је ажуран и који доноси вести из различитих области српског домена у матичној земљи.

Обележавања

Предавање: „Март, месец српског језика“ Јелене Макевић било је посвећено како Друштву за српски језик и књижевност Србије које је 2022. године успоставило помнуту манифестацију, тако и обележавању значајних јубилеја ове године: 200 година од смрти Ђуре Даничића, српског познатог лингвисте, савременика Вука Караџића и следбеника његових идеја и 115 година од оснивања Друштва за српски језик и књижевност.

Оснивачи су врсни интелектуалци тог времена – Александар Белић (лингвиста), Јован Скерлић (књижевну критичар) и Павле Поповић (књижевни критичар). Баш 13. марта, када је ово предавање одржано, али 1975. године, преминуо је нобеловац Иво Андрић, па је била прилика да се Јелена Макевић осврне и на обележавање педесет година од његове смрти.

✂ **Каква су Ваша, пре свега радна, искуства откада сте у Скопљу, шта сте ново сазнали у новој и за вас, до тада, непознатој средини и окружењу?**

➤ Први мој дужи боравак у Скопљу био је у октобру прошле године. По доласку сам, због описа свог посла, доста била окренута факултету и, самим тим, Македонцима – студентима који на факултету желе да изучавају српски као изборни језик. Међу тим студентима, како ће се испоставити, има неколико њих који имају српско порекло: неке је дека Србин, неке прабаба, неко је Македонац, али су родитељи неко време свог живота боравили у Нишу, Врању, па се у окриљу породице, на неки начин, однеговала основа за српски језик. Сигурна сам да ће и надале таквих студената бити и да ћемо, у оквиру нашег предмета, окупити многе младе људе који желе да науче и проговоре српски језик. Наша деца, српска деца, можда сад уписују или ће за коју годину уписати Филолошки факултет, па ће српски као изборни бити ту да их дочека и да им пружи подршку, уколико се са језиком добро не сналазе. Ипак, морам овде исказати и забринутост поводом статуса српског језика на Филолошком факултету.

Нисам прва која је забринута, али сада говорим у своје име. Српски се овде изучава само као изборни предмет и ми смо, с те стране, прилично ограничени малим бројем часова и семестара, па је програм такав да се фокусирамо на основе језика, и остављамо довољно места најважнијим сегментима српске културе, књижевности, уметности, историје и географије. Када би се српски овде изучавао четири године, односно имао статус главног језика, можда бисмо ми у неком тренутку од наше, српске деце из Македоније, могли да одшколујемо будуће професоре српског језика

и књижевности, који ће надале наставити ширење српског језика и српске културе у Северној Македонији.

✂ **Како са научног аспекта доживљава-те контакт македонског и српског језика и где је ћирилица овде?**

➤ Статус, односно коришћење ћирилице посебна је брига и у нашој матичној земљи, Републици Србији. Захваљујући напретку технологије, као и интернету, латиница свакако преовлађује, нарочито међу омладином, која одраста укорак са дигитализацијом. Међутим, будући да се налазимо у земљи која такође познаје ћирилицу као своје писмо, лакше је очувати наше писмо. Слободном шетњом кроз Скопље, наићи ћемо на много билборда написаних на ћирилици, називи ресторана, кафића, продавница, такође се могу видети на ћирилици. То нам даје посебан подстрек да и ми своју ћирилицу негујемо. Наравно, наше две азбуке се разликују у појединим графемама (ћ и к, ђ и ѓ), међутим, не мислим да је то било каква претња очувању наше ћирилице и наше азбуке овде.

✂ **Постоје ли двоазбучни народи?**

➤ Позваћу се, у овом одговору, на речи

утицајног Ивана Клајна, који је у једном свом интервјуу пре десетак година рекао да смо ми, стицајем историјских околности, остали једини двоазбучни народ у Европи, али да се још с том чињеницом нисмо суочили. Он наводи, а са тим се заиста и слажем, да је тешко уредити да два писма буду равноправна и да латиница, због спектра коришћења, постаје све јача. Десетак година након ове његове изјаве, ништа се није променило. Према Уставу, ћирилица и латиница јесу равноправне. Међутим, у пракси је то другачије. Коришћење интернета, друштвених мрежа, писање порука, све се у великом проценту одвија на латиници. Погледајмо само знакове на ауто-путу кроз Србију. Сви су написани на оба писма. То је та равноправност коју налазимо у Уставу, али се ту крију и техничке олакшице. Када вам земљом путује странац који ћирилицу не познаје, мора се снаћи и прочитати знак, односно путању, одредиште. Неминовно је да се латиница укључи у свакодневницу чак и ван утицаја интернета и енглеског језика. Ћирилица је традиција, с те стране се мора очувати, јер нема ко други о њој да води рачуна. Осим нас. ●

Милутин Станчић

Колаж богате књижевне активности библиотеке „Јефимија“ из Трстеника у центру СПОНА у Скопљу и у Музеју Тетова

ИЗЛОЖБЕНИ ВОДИЧ КРОЗ САВРЕМЕНУ СРПСКУ ПРОЗУ

Трстенику, као и културно-историјски садржаји трстеничког краја, укључујући и културно-духовну манифестацију „Јефимијини дани“. Део књига и публикација трстеничке библиотеке поклоњен је центру Спона за читаоце у Скопљу и Куманову.

Указујући на значајан књижевни траг манифестације „Савремена српска проза“, Верољуб Вукашиновић је подсетио да је Народна библиотека „Јефимија“ у Трстенику током протеклих деценија, постала посебно препознатљива као организатор овог књижевног сусрета.

Ова књижевна манифестација је покренута, спонтано, још 1984. године и убрзо је добила своју трајну физиономију, коју чине „Књижевни портрет“ једног писца и „Округли сто“ о некој од релевантних књижевнокритичких, књижевноисторијских или других сродних тема. Из године у годину, међу учесницима су се појављивала најзначајнија имена српске прозе, књижевне критике и есејистике, да би се 2023. године стигло до јубиларних четрдесетих сусрета. Ови јединствени сусрети писца, критике и

Представљање Народне библиотеке „Јефимија“ из Трстеника у Српском културно информативном центру СПОНА у Скопљу, почело је отварањем изложбе „Савремена српска проза у Трстенику 1984 – 2024“ и представљањем антологије писаца Савремене српске прозе. Говорили су Верољуб Вукашиновић, Ана Павловић и Јелена Думановић.

У посебном делу књижевне вечери представљено је дело Верољуба Вукашиновића – Жалац (Змајева награда Матице српске) и Петрове вериге (награда Одзиви Филипу Вишњићу Орашац), као и књиге песама за децу Шумски буквар.

Публици је представљена богата издавачка делатност Народне библиотеке „Јефимија“ у

публике сигурно не би оставили дубљи траг у нашој култури да није истоимених зборника радова који су покренути 1989. године, када је објављен први број посвећен прози Слободана Селенића и теми „Кретање идеја у савременој српској прози“. Од тада, из штампе је, до 2024. године, изашло тридесет шест бројева овог зборника, указао је Вукашиновић.

Остављамо Спони два примерка у којима су осветљене различите теме, од књижевно историјских, као што је, рецимо, питање фрагмента у српској прози, преко разматрања различитих књижевних жанрова, на пример: кратка проза, мемоаристика, српска поетска проза, есејистичка проза, романсирана биографија, савремена приповетка и нове тенденције, о критичи данас и др, до проучавања узајамних веза књижевности са медијима, драматизације књижевних дела, осветљавања песника као приповедача, док су се неки округли столови бавили ширим тематским областима, као што су: тема рата у савременој српској прози, однос писца и завичаја, страност и лик странца, језик као тема прозе, село у савременој прози, при чему посебно ваља нагласити округле столове посвећене књижевности

Срба у Хрватској и делима српских прозаиста ван матице, којима се ишло ка интегралној геопоетичкој слици савремене српске књижевности. Занимљиви су и тематски бројеви посвећени поетикама неких писаца, на пример, Иве Андрића, Данила Киша, Милорада Павића, Драгослава Михаиловића, Миодрага Булатовића. Разматрана су и питања периодизације српске књижевности, антологијски избори српске приповедне прозе, проза и народна култура, стилистика савремене српске прозе, итд. Неки од тематских бројева били су посвећени и питањима савремене критике и портретима значајних књижевних критичара: Љубише Јеремића, Мирослава Егерића, Милоша Петровића, Миодрага Радовића...

Поред богате колекције зборника радова, изложбени приказ књижевних сусрета „Савремена српска проза“ садржи и колекцију уметничких слика завичајних сликара на којима су приказани портрети појединих писаца. Све то, заједно са фото-паноима који приказују хронологију и поетику сусрета, чини документарну изложбу под називом „Савремена српска проза“ у Трстенику (1984-2024), коју су приредиле Јелена Думановић и Ана Павловић.

Хвала вам што сте дошли, радо смо се одазвали позиву. Трстеник је варош у долини Западне Мораве на средини већих градова Краљева и Крушевца наомак манастира Љубостиња, град има 13.480 становника, и две важне манифестације. Једна песничка посвећена поезији - Јефимијини дани која траје недељу дана, песничка манифестација где се додељује Јефимијин вез - повеља, а друга је посвећена прози и траје 40 година. И још један важан јубилеј је - 70 година постојања библиотеке, рекла је Јелена Думановић из дечијег одељења Библиотеке „Јефимија“ из Трстеника.

ПОСРНУЋЕ

Гледам – умиру старе куће,
распукли зидови, кровови.
Скљоканог плота труло пруже,
одсете брда и доливи.
Старице, старци, чавке, врране,
и то је Србија, иза луга.
И пуне њиве, неоране,
и та сељачка, тешка туга.
Да нисам присут оним прахом
са Стражилова, из висина,
не знам куд бих са овим страхом,
тим црним дахом рушевина.
Јер гледам оно што још је сам,
кроз око оца поглед сина,
а не знам више ко сам, где сам,
сав сам од кућних развалина.
Залази сунце, зраци трну,
кроз предвечерје расту сене.
Ловци гађају младу срну
а погађају само мене.
ОНО ШТО ОПСТАЈЕ
Оно што опстаје
Су Ријечи
Ријечи које нисмо
Изrekli
Исплакали
Изјаукали
Жежене ријечи
Живе у књигама
Које нисмо
Написали

Присутнима се обратила и Ана Павловић, директорка библиотеке.

Јако значајно је све што ви радите овде што се трудите у својим програмским богатим активностима и ви, као публика, што препознајете и пратите ово. Први пут сам у Македонији и велика ми је част и задовољство што сам овде. Врата Библиотеке у Трстенику су отворена и за нову сарадњу.

У склопу приказивања богате активности посленика Народне библиотеке „Јефимија“ из Трстеника током гостовања у Северној Македонији, у организацији домаћина из центра СПОНА, књижевно вече је одржано и у Музеју у Тетову. Уприличене су и посете школама где се настава одвија и на српском језику, попут деветолетке „Светозар Марковић“ у Старом Нагоричану. Том приликом Верољуб Вукашиновић је читао своје песме из збрке за децу Шумски буквар.

Горана Јуруковски

Мирјана Бојанић Ђирковић о књизи *Indicta Causa* / Осуђен у одсуству

О САМООБМАНИ, СА СТИЛОМ

Ретке су збирке лирике које вас на самом почетку смештају у онај положај лежања на зрну грашка, где бисте у исти мах и радо утонули у сан, и радо од њега побегли јер сан је наличје вашег лица и огледало душе која, у том међупростору и перманентној неугодности, затечена, нема времена да се маше руком ка ормару не би ли покрила своју огољеност. Такво стање, од првог до последњег стиха, на релацији песама „Осуђен у одсуству” и „О души” постаје све будније; напослетку, протрљаних очију, читалац сам покида преостале самообмане. Лирски субјект збирке то исто чини, са стилем.

Названа лириком најпре због суштинске везе са њеним античким извориштем (при чему се антика и тематизује у појединим циклусима) – обраћањем чулима и емоцијама, збирка песама Саше Гигова Гиша, махом написана у апелативној форми, о(п)стаје у перманентном дијалогу који се, опет, грана ка солилоквију и полилогу, нарочито у тренуцима када и читалац, немо углас, говори о тишини, чекању, нежности, растанцима, рукама као метафорама песникове поетике стиха – дужих/дужеж, када промишљамо свет, краћег/краћих, када путујемо ка себи, не заварављујући се да је краћи пут – лакши. Аналогно наведеном, први циклус песама без надналова представља зракасто, свеколико трагање димензијама живота; на поетичком плану, овај циклус представља капију проласка лирског субјекта ка „тамници” себе. Као у Дисовој песни, Гишов лирски субјект пад у живот доживљава као ступање у међупростор чије су координате искључиво бинарне, односно или-или (у истоименој песми): искуство и искушење (истоимена песма), ћутање и самозаборав, близина и одагналоост („Осуђен у одсуству”), чекање и растанак (истоимене песме), смрт и цвет, ветар и тишина (такође

истоимене песме). Каткад је тај међупростор прозорљиво означен нужним азилом у лавиринт, чиме се тежиште сагледавања човека и света премешта са (општег) песимизма у погледу завршетка надметања на сам процес борбе и на, нипошто парадоксално, маневрисање уживањем у задатом безнају. У таквој несразмери борбе лирски субјект (раз)открива размере одсуства, ћутања, те немаште ономотопеје („Осуђен у одсуству”) са муклошћу као крајношћу. Таква борба каткад је оваплоћена ликом Тиресије као симболом спознаје краја свих крајева и (имплицитно) Едипа као метонимије човека који тежи га одлагању, одбацивању и одагнавању помисли на сутрашње сутра. Упечатљив је и лик голе дервишине који се такође може повезати са Нурудиновим луминалним простором довољне недовољности за даље, односно дубље ступање у живот. Када понире у себе краћим, а суштинскијим путем, лирски субјект збирке комуницира песмама блиским хаику поезији; као пример такве микро-песме у Гишовој збирци наводимо ону коју сматрамо сликом у слици целе збирке:

„Кад слободном човеку
Наметнеш дужност...
Више од њега
Не очекуј
Нежности...”

(О нежности)

Наметање дужности да се живи, отекло у смеру спознавања потребе да се (у)познаје, води ка колизији логике и осећања; прво се своди на умни ескапизам, а друго на инстинкт и осет.

У домену интертекстуалних релација збирке не треба изоставити блиски сусрет поетике Ивана В. Лалића и Гишова у развијању мотива далеког, зеленог ветра као метафоре саме човекове природе обележене тежњом да се, или да не да се.

Најдубљи слој поетике Гишове збирке најбоље се осветљава кроз циклус *Ars Poetica*; заправо, овим циклусом недвосмислено потврђујемо наслуте ауторовог сагледавања човека као песника у платоновском и аристотеловском значењу – као крилатог и свештеног који, у односу на поетику задојености музама, данас не може да пева док се не задоји животом, уз опрез да се њиме не опије. Лирски субјект Гишове збирке показује да се о животу може думати и певати трезвено емотивно и емотивно рационално јер колико год живот човека наносио на међупросторе полова, човек те полове упија собом. Отуда у њему од рођења цветају и смрт и цвет („Смрт и цвет”), док он сам као уздарја приноси исте дарове, узете као тигар, дариване као голуб („Nafsi Mutmainah”). Напослетку, Гишов лирски субјект узраста у помирену душу, а сама збирка оправдава труд да се оствари оно остављено у аманет: збирка остаје завештање свакога од нас, палих у живот отпуштањем мајчине руке и постављених пред огледало тако близу да га сам дах магли, не укидајући обресе.

Мирјана Бојанић Ђирковић

Стваралачка слика књижевног трага Томислава Османлија

НОВИ РАЗЛОЗИ НОВОГ ЧИТАЊА

Гост књижевне радионице у Српском културно информативном центру СПОНА у Скопљу, априла 2025, био је писац Томислав Османли, у новом циклусу сусрета паралела и синтеза у делима македонских аутора преведених на српски језик

Присутне љубитеље писане речи поздравио је програмски директор центра СПОНА Милутин Станчић, истицањем важности поновног сусрета са аутором након 2017, када је обрађиван роман „Двадесет и први“ у књижари „Три“. И сада је сусрет организован уз наклон за пишеће стваралаштво и позитивне реакције критике које центар СПОНА редовно бележи у својим информативним гласилима – на сајту и у штампаном медију СЛОВО.

– Врлина је рећи и признати да живимо у доба Суперлатива, доба НАЈ. Ово, стога, долази као сусрет у хипер времену суперлатива. Најчитанији, најпродаванији, најзаступљенији, што, заправо, Османли и јесте, рекао је у уводном делу модератор књижевне радионице Иван Антоновски, асистент на Филолошком факултету у Скопљу.

Томислав Османли се захвалио домаћинима на гостопримству и публици на одзиву, истакавши да је обавеза књижевности да буде створена како би привлачила пажњу, што се види и у Спони; догађај је пратила и лепа најавна, веома префињени плакат, уз ауторову опаску да је важна традиција радионица које Спона организује. Османли је изразио жељу и потребу да се присутнима обрати и на српском језику, додајући да је важно да се разговара о књижевном догађају и предстојећим представљањима ових дела на српском.

– За савремену македонску књижевност је важан и овај податак – најпревођенији савремени македонски аутор у протеклој деценији, према оцени српске стручне јавности, је управо наш гост – Томислав Османли, истакао је Антоновски.

Османли је уз захвалност објаснио да је реч о шест књига објављених у Србији, а седми наслов је „на путу“, уз подршку македонског Министарства културе.

– Суперлативи годе сујетнима; ја сам у својим годинама напустио сујету. Сведоци смо да жирији и комисије знају да привилегије дају одређеним ауторима и књигама. На пример, без привилегија је остао један Србин, пореклом са ових простора, академик Влада Урошевић и његов сјајан роман „Маџун“, када је у конкуренцији за роман године „испао“ и није добио награду. Није у тој оцени важно што је Урошевић мој најдражи прозаиста, ни што је Србин, нити што је академик, већ што је он изузетан писац, а његов поменути роман смам трам ремек делом књижевности. Ипак, свестан сам специфичних, тренутних резона, људских грешака, пропуста. Ми писци постојимо само као једни поред других и нереално је да моја књижевност може бити изнад, дакле „нај“ у односу на дело другог аутора.

Модератор Антоновски се дотакао и периода југословенског издаваштва, будући да је Османли, како је истакао, савременик обе епохе.

То је потврдио и сам аутор, присећајући се 1982, када је уважени Институт за филм, у оно време у „Чика Љубиној 15“, организовао промоцију његове теоријске књиге: „Филм и политичко“. Издавач је препознао значај дела и интересантну тематику.

– Трема је била нормална. То је моје младалачко и прво београдско искуство. То је био живот у једној великој земљи у којој смо проживели многе лепе ствари и иску-

ства. У малим земљама јавља се ентропија. У то доба ми смо били богатији и језички, били у свеколиким такмичењима са осталим културама, говорили смо један језик плус, били богатији и у издавачким оквирима и политикама. И, морам рећи, водило се рачуна о нама. Ја не кријем да сам Југословен, по опредељењу и осећају. Остао сам да верујем у ту вредност, у тој земљи ми је прошла младост, имали смо бројне вредности које – сведоци смо сви ми на овим просторима – деценију по деценију – нестају или сасвим пропадају, истакао је Османли.

Током радионице је, у веома пријатном књижевном амбијенту, дотакнут проблем рата, који окупира аутора, али и његову генерацију. Када пишете о рату, закључује Томислав Османли, ви увек подразумевате насушну потребу за миром.

ПРЕВОД

За преводиоца Сашу Огненовског који се окупљенима обратио у видео поруци, овај превод са македонског на српски језик је био јак о узбудљив и праћен тремом. Каже да негује велику љубав према српском језику који је научио са 12 година. Оно што је било најузбудљивије је да је ово његово прво искуство да преводи роман са матерњег на српски језик.

– Овај превод ме је подстакао да идем напред јер је Османли најпревођенији писац, оценио је Саша Огненовски и додао да је Брод Конзархија једно од најлепших дела македонске књижевности. Томислав Османли има посебан смисао за детаљ, сјајно вођење приче, наративне линије које се спајају и уједињују на крају. Први утисак је врло комплексан стил, Томислав има, према мишљењу Огненовског, уникатност коју треба поштовати, он је изузетан писац.

М.С. – Г.Ј.

Са прославе празника школе „Александар Урдареvски“ у селу Чучер Сандево на Скопској Црној Гори

Дом знања и умећа у скутима планине

Богатим програмом свечане ђачке приредбе и ове године у Основној школи „Александар Урдареvски“ у селу Чучер Сандеву, подно Скопске Црне Горе, 21. маја обележен је празник ове образовне установе

У оквиру свечаности представници школе су положили свеже цвеће и одали пошту испред споменика свом патрону, народном хероју Александру Урдареvском.

У обраћању на свечаности директорка школе Сузе Велковска Радевска је подсетила на основе на којима се развијао образовни процес угледне општинске образовне установе. С поносом је истакла значајне успехе школараца и одала признање колегама наставницима и запосленима, као и родитељима за њихово досадашње поверење и посвећеност у раду на успешном образовању и васпитању ученика у установи.

Кроз подсетник је истакнута веома успешна сарадња са локалним институцијама, партнерима и пријатељима школе. Управо зато је између осталих, додељено и признање градоначелнику Општине Чучер Сандево Сашку Комненовићу за његово залагање и допринос у раду ове школе.

Низом активности у склопу образовног процеса, али и те како и ваншколског ангажовања ученика и њихових наставника и ове школске године организовано се радило и на хуманитарном плану. Спроведене су сејена и новогодишња хуманитарна манифестација ученика, наставника,

запослених у школи и родитеља, чиме је још једном у селу показана хуманост на ширем плану.

С поносом је на свечаности у подсетнику успеха наведено и признање за „Најинклузивнијег наставника“, које је добила наставница Павлина Стоилковска од Дечје фондације Песталоци. Тиме је награђено њено несебично залагање, посвећеност, брига и труд, у образовном и васпитном раду са ученицима.

Колектив општинске основне школе у Чучер Сандеву, како је речено на свечаности, значајне резултате постиже и кроз остваривање пројектних циљева за инклузију школараца са сметњама у развоју.

ПЛОД САРАДЊЕ СА ЦЕНТРОМ СПОНА

На свечаности у школи у Чучер Сандеву истакнут је значај веома плодне и устаљене сарадње са Српским културно информативним центром СПОНА из Скопља. У склопу те сарадње у подсетитку је издвојено, као веома драго и ученицима и наставницима, организовано гостовање српског дечјег песника и учитеља Власте Ценића као и Јадранке Клисарове.

У тој школи 49 основаца похађа наставу по изборном предмету Језик и култура Срба. Они су са својим наставницима у организацији Центра СПОНА били на специјално организованој екскурзији у Виноци на истоку Македоније где су „радно“ гостовали у компанији за производњу слаткиша – „Винчини“.

ПРИЗНАЊА

Највише признање школе „Александар Урдареvски“ уручено је наставници македонског језика Зорици Силјановској, која посвећено у просвети ради 42 године. Само у овој школи она је – две деценије.

Посебне похвалнице и дипломе добили су ученици и њихови ментори који су освојили награде на разним такмичењима где су постигли запажене резултате и успехе.

ПОНОСНИ НА ИМЕ ХЕРОЈА АЛЕКСАНДРА УРДАРЕVСКОГ

Основна школа „Александар Урдареvски“ у селу Сандеву од 1963. године носи име народног хероја Народноослободилачке борбе Александра Урдареvског.

Родом из Сандева био је вредан студент Универзитета у Београду који се прикључио антифашистичком покрету у Другом светском рату.

Погинуо је у борбама са окупаторским италијанско-албанским формацијама на Косову и Метохији, код Липљана, фебруара 1943. године. За народног хероја проглашен је 1951. године. ●

Младен Станчић

СЛОВЦЕ

КРАЈ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

ЛИЦА: ЂАЧКЕ КЊИЖИЦЕ, ДНЕВНИК

ПРВА КЊИЖИЦА: Ура! Имам све петице! Све!

ДРУГА КЊИЖИЦА: Па, шта?! Имам и ја скоро све петице. Али не вичем. Ћутим.

ТРЕЋА КЊИЖИЦА: Ух, што сте напорне! Шта сте се разгаламиле?! Петице! Четворке! Хоћете ли да се појавите на телевизијском дневнику?!

ЧЕТВРТА КЊИЖИЦА: Шта је ово? Избори? Распродаја?

ПРВА, ДРУГА И ТРЕЋА КЊИЖИЦА: Ништа, драга, само мала расправа.

(Чује се јецање. Све се књижице окрену на страну одакле се чује. У углу, с рукама на лицу, плаче **ПЕТА КЊИЖИЦА**)

СВЕ: Хеј, па што ти плачеш? Јел те неко тукао?

ПЕТА КЊИЖИЦА: Ни...ј...е...

СВЕ: Јеси ли изгубила нешто?

ПЕТА КЊИЖИЦА: Н...и...с...а...м

СВЕ: Е, онда стварно, немаш разлога за сузе.

ПЕТА КЊИЖИЦА: Како немам?! Чула сам како је ДНЕВНИК рекао да ћу имати све јединице. (расплаче се)

СВЕ: Ма, не, то је била шала. Ниси видела како је намигнуо када ти је то рекао. Дођи!

Улази **ДНЕВНИК** јер чује да се нешто догађа. Све књижице пођу према њему:

Дневниче, кажи брзо праву истину, јер ће бити поплаве од суза!

Драги ђаци,
нема више школских брига.
РАСПУСТ ЈЕ!

Видимо се у
септембру!

ДНЕВНИК: А, где си се то сакрила?! (**ПЕТА КЊИЖИЦА** се крије иза осталих) Ниси, ваљда, помислила озбиљно?!

Зар ти не знаш да сам ја ДНЕВНИК ШАЉИВЧИНА?! Ево види шта сам за тебе спремио: петице! (даје јој велике петице)

ПЕТА КЊИЖИЦА се озари и заједно са осталим књижицама и **ДНЕВНИКОМ** пева и игра:

ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ ЈЕ КРАЈ

СТИЖЕ РАСПУСТ, ПРАВИ РАЈ

ТРА-ЛА-ЛА, ТРА-ЛА-ЛА

СВА СУ ДЕЦА ВЕСЕЛА

У драмском тексту има догађаја и ликова, а њихов говор се преноси монолозима и дијалозима.

Монолог је говор једног лица.

Дијалог је разговор два или више ликова.

Кратке фолклорне форме представљају сажете и једноставне облике народног стваралаштва. Најзаслужнији за њих је **Вук Стефановић Караџић**, који их је сакупљао од појединаца, усменим путем.

Део су фолклорног наслеђа.

У њима се огледа мудрост, искуство, домишљатост и духовитост наших предака.

Деле се на:

пословице, изреке, загонетке, питалице, брзалице, бројалице

БРЗАЛИЦЕ

ПЕТАР ПЛЕТЕ ПЕТРУ ПЛОТ

Петар плете Петру плот
Са три прута по трипут –
Брзо плети, Петре, плот
Са три прута по трипут.

Јеси ли ти то ту?
Јеси ли то ту ти?
Јеси ли то ти ту?
Јеси ли ту то ти?

БРОЈАЛИЦЕ

Сео цар на кантар, мерили га по ваздан...

А, бе, це, де, мачка преде, а миш мота око плота, а мачићи гледе.
Жаба ногу дигла, па ме није стигла.

Три се петла побише,
На поповом буњишту,
Један вели: Иш!
Други вели: Мрш!
Трећи вели: Ти да жмуриш!

ИЗРЕКЕ

„Свако ко размишља је мој пријатељ.“

- Наполеон Бонапарта

„Нађи времена за пријатељство, то је пут до среће.“

- Мајка Тереза

„Тврд је орах воћка чудновата, не сломи га ал' зубе поломи.“

- Петар II Петровић Његош

„Благо оном ко довијека живи, имао се рашта и родити.“

-Петар II Петровић Његош

ЗАГОНЕТКЕ

Ако изговориш моје име, више ме неће бити. Шта сам ја?

Тишина

Корице има – нож није, листове има дрво није.

Књига

Татино дете, мамино дете, а ничији син.

Ћерка.

Пет соба, а само једна врата.

Рукавице.

ПИТАЛИЦЕ

Питали миша:

- У ком селу најбоље живиш?
- У оном где нема мачака.

Питали вука:

- Бојиш ли се паса?
- Не бојим се али ми није мило да на мене лају.

Питали вука:

- Када је највише зима?
- Када се Сунце рађа.

Питали петла:

- Зашто гледаш горе када пијеш воду?
- Зато што орао и јастреб гледају ка земљи.

Питали учитеља:

- Ко ти је најбољи ђак?
- Онај који зна оно што зна, али зна и шта не зна.

У српском народу месец јун има посебну симболику јер се тада догодила Косовска битка (23. јун 1389).

ПРОПАСТ ЦАРСТВА СРПСКОГА

Полетио соко тица сива
од светиње - од Јерусалима,
и он носи тицу ластавицу.
То не био соко тица сива,
веће био светитељ Илија;
он не носи тице ластавице,
веће књигу од Богородице, -
однесе је цару на Косово,
спушта књигу цару на колено,
сама књига цару беседила:
"Царе Лазо, честито колено,
коме ћеш се приволети царству?
Или волиш царству небескоме?
Или волиш царству земаљскоме?
Ако волиш царству земаљскоме,
седлај коње, притежи колане!
Витезови, сабље припасујте,
па у Турке јуриш учините:
сва ће турска изгинути војска!
Ако л' волиш царству небескоме,
а ти сакрој на Косову цркву,
не води јој темељ од мермера,
већ од чисте свиле и скерлета,
па причести и нареди војску:
сва ће твоја изгинути војска,
ти ћеш, кнеже, с њоме погинути!"
А кад царе саслушао речи,
мисли царе мисли свакојаке:
"Мили боже, што ћу и како ћу?
Ко ме ћу се приволети царству?
Да или ћу царству небескоме?

Да или ћу царству земаљскоме?
Ако ћу се приволети царству,
приволети царству земаљскоме,
земаљско је замалено царство,
а небеско увек и довека".
Цар воледе царству небескоме
а неголи царству земаљскоме,
па сакроји на Косову цркву, -
не води јој темељ од мермера,
већ од чисте свиле и скерлета,
па дозива српског патријара
и дванаест велики владика,
те причести и нареди војску.
Истом кнеже наредио војску,
на Косово ударише Турци.
Маче војску Богдан Јуже стари
с девет сина, девет Југовића,
како девет сиви соколова:
у сваког је девет иљад' војске,
а у Југа дванаест иљада,
па се бише и секоше с Турци,
седам паша бише и убише;
кад осмога бити започеше,
ал' погибе Богдан Јуже стари,
и изгибе девет Југовића,
како девет сиви соколова,
и њиова сва изгибе војска.
Макош' војску три Мрњавчевића:
бан Угљеша и војвода Гојко
и са њима Вукашине краље:
у свакога триест иљад' војске,

па се бише и секоше с Турци,
осам паша бише и убише;
деветога бити започеше,
погибоше два Мрњавчевића,
бан Угљеша и војвода Гојко,
Вукашин је грдни рана допо,
његу Турци с коњма прегазише,
и њиова сва изгибе војска.
Маче војску ерцеже Степане:
у ерцега многа силна војска,
многа војска, шездесет иљада,
те се бише и секоше с Турци,
девет паша бише и убише;
десетога бити започеше,
ал' погибе ерцеже Степане,
и његова сва изгибе војска.
Маче војску српски кнез Лазаре:
у Лазе је силни Србаљ био,
седамдесет и седам иљада,
па разгоне по Косову Турке,
не даду се ни гледати Турком,
да камоли бојак бити с Турци!
Тад би Лаза надвладао Турке, -
бог убио Вука Бранковића,
он издаде таста на Косову!
Тада Лазу надвладаше Турци,
и погибе српски кнез Лазаре,
и његова сва изгибе војска,
седамдесет и седам иљада!
Све је свето и честито било,
и миломе богу приступачно.

Косовска битка, позната и као битка на Косову, бој на Косову, Косовски бој или Видовданска битка, догодила се, недалеко од Приштине, 15. јуна (по тада важећем јулијанском календару), на хришћански празник Видовдан. Српске снаге је предводио кнез Лазар Хребељановић и међу њима су биле и снаге његових сродника и савезника, док се на челу османске војске налазио султан Мурат I са синовима Јакубом и Бајазитом.

КВИЗ ЗНАЊА

1. Ког датума се завршава школска година?

- а) 5 јун
- б) 10 јун
- в) 15 јун

2. Наброј кратке фолклорне форме:

3. „У њој се огледаш, огледало није, из ручице бежи кад се дете мије“. Коју кратку фолклорну форму препознајеш? Реши је:

4. „Шта је најслађе на свету?“ – сан.

Напиши једну питалицу:

5. Допуни брзалице:

„Миш уз пушку,
миш низ _____.“

„Лежи куја жута
украј жута _____.“

6. Косовски бој се одиграо:

- а) 1389. г.
- б) 1398. г.
- в) 1938. г.

7. Девојка која је опевана у епским песмама позната је као:

- а) Косовка девојка
- б) Нишлијка
- в) Врањанка

10. Лазар Хребелјановић је носио титулу:

- а) Цара
- б) Кнеза
- в) Принц

8. Коју кратку фолклорну форму препознајеш: _____.

„Прст шака рука,
прате ритам звука.
Смех плес и бука,
нек почиње журка.“

9. Који српски православни празник се везује за Косовски бој?

- а) Ђурђевдан
- б) Видовдан
- в) Петровдан

Своје одговоре и ликовне и литерарне радове можете послати на spona.srbi@gmail.com као и на поштанску адресу: Ул. Кирила и Методија бр 30, Скопје.

Припремила: Теодора Цветковић

Делегација ФК Црвена Звезда у Српском центру СПОНА

У склопу боравка у главном граду Северне Македоније, поводом одигравања хуманитарне утакмице између Вардара и Црвене Звезде у част трагично страдалих младих људи у катастрофалном пожару у дискотеци „Пулс“ у Кочанима на истоку земље, делегација руководства црвено белих посетила је Српски културно информативни центар СПОНА.

У делегацији су били генерални директор Црвене Звезде Звездан Терзић, председник клуба Светозар Мијаиловић, технички директор Марко Марин, оперативни директор Марко Петровић, члан Управног одбора Зоран Аврамовић и професор др Милован Бојић.

У веома пријатној атмосфери генерални директор Црвене звезде Звездан Терзић је указао на значај посете, уз потврду да ће Црвена Звезда увек бити уз Србе и изван Србије, па тако свакако и уз Србе из Македоније.

- Свесни смо шта значи Црвена звезда за српски народ и посебно Србе ван Србије. На хуманитарној утакмици смо питали наше навијаче шта би требало још да

обиђе наша делегација током боравка у Скопљу. Одмах су нам рекли да посетимо Српски културно информативни центар. Драго нам је што смо овде, а чули смо ваше мишљење о Црвеној звезди као стубу српства. То није мој аксиом, већ оно са чиме смо сви рођени. Драго нам је што Срби препознају Црвену звезду као стуб српства. Драго нам је што смо доласком помогли породицама страдалих у пожару у Кочанима, али и да смо проширили базу навијача. Желимо да Срби у Македонији осете да Црвена звезда увек мисли на њих - рекао је Звездан Терзић.

Српски културно информативни центар СПОНА ове године обележава две деценије веома успешног деловања ос-

тављајући дубок траг у настојањима за очување српског националног идентитета на овим просторима. „Спона“ је формирана 2005. године. У разговору је истакнуто да поред информисања делује организовањем значајних културних садржаја, а у сарадњи са организацијом Срби за Србе спроводи велике акције хуманитарних активности, помажући социјално угроженим породицама Срба у овој земљи. На део тих веома богатих и садржајних активности гостима је указао програмски директор центра СПОНА Милутин Станчић.

- Трудимо се да у Скопљу негујемо праве српске вредности. И ову посету доживљавамо као потврду тога. Извор мотивације је и, између осталог, Звезда, магија и стваралаштво клуба и играча. Некадашњих асова, али и садашњих. Свесни смо идентитета и важности навијача Црвене звезде. Кроз прожимање идентитетских разлика надахњујемо сами себе, а потврда тога је гест Црвене звезде да се одазове и учествује у хуманом чину поводом велике трагедије у Северној Македонији. И да посети „Спону“, што говори о снажним везама и потврди нашег рада - рекао је Милутин Станчић.

Младен Станчић

Кратово - место пуно предања, легенди и скривене историје

Древним стазама преко мостова покрај кула

Кратову у сусрет. Поново у граду у североисточном делу државе. Спада међу градове са очуваном старом архитектуром, посебно градских мостова и кула. Мала места нуде другачију свакодневицу, утиске и пажњу. И говор људи, и поздрав. Сведочење једног доба је изузетно видљиво, чак присутно, док се посматра град с висине, са обода. Тамо су и две школе, основна и средња – гимназијска. Граја деце далеко од града. Тамо је и чувени стадион локалног фудбалског клуба Силекс. Иако је зима, сунце се стидљиво пробија и купа старе куле и мостове у граду. Погледи пролазника нас прате. Мештани би да прозборе коју реч, прекрате време

Назив града везан је за његов положај, пошто се Кратово налази у кратеру замрлог вулкана. Назив је из доба Византије, када је град називан „Коритосом“ или „Коритоном“. Овај питоми и лепо смештен је у североисточном делу Македоније. Од најближег града, Куманова удаљено је 50 km источно, а од главног града Скопља 75 km.

Насеље је положено у узаној долини Кратовске Реке, некадашњем кратеру. Источно и јужно од града се издижу западни висови Осоговских планина.

Док залази у саму варош, протиче тихо Кратовска Река, која кроз град има усечен ток, па су прве улице на „терасама“ 20-30 м изнад реке. На градском подручју у њу се уливају три потока.

Стари Радин мост је посебан украс града. И даље се за њ везују разна предања, легенде и митови. Успорени ритам свакодневице.

На Симићевој кули спокојно се и безбрижно на сунцу излежавају голубови.

Данас постоји у Кратову шест камених кула, а до 1914. године било их је седам. Према извештају архиепископа Петра Богдановића, у Кратову је било 1685. године осам чврстих кула. Међутим, испитујући кратовске старине, Стеван Симић је наишао у појединим деловима града на основе још четири куле које су порушене много раније, како наводи у Гласнику Скопског научног друштва.

Према томе, Кратово је некада имало 12 таквих кула и то пет на дес-

ној и седам на левој страни Табачке реке. Све куле су зидане од полутесаног камена и малтера, али је тесаник употребљаван и за углове, врата и прозоре.

Ту су доста простране камине за ватру и, обавезно, на последњем, горњем, спрату и по један балкон. Покривене су плочама изнад којих стрче лепо изведени повисоки димњаци од тесаног камена, а врата су дебела, тешка и вазда од храстовог дрвета, а уз то су обложена подебљим гвозденим плочама и затварају се попречним гредама.

СИМИЋЕВА КУЛА

Највиша, можда пристрасно, и најлепша кратовска кула. Налази се у Доњој Махали, те прва пада у очи при улазу у Кратово. Њој прилазимо с посебном пажњом. Иако јој се улаз налази са неприступачне стране. Закључано је. Морали смо да се најавимо да би у њу ушли. Јасни су нам наративи у унутрашњем делу свих кула, „Бугарското, егзархиско време и српската пропаганда“.

Кула је подигнута на квадратној основи. Зидови су, мерени споља, по 7,90 метара. Висока је од јужног подножја до врха кубета 21,95 метара. Дебљина зидова је у приземљу код врата 2,05, а на прозорима четвртог спрата 0,91 метар. Зидана је од полутесаног камена и малтера, док су углови, прозори, врата, осматрачнице и други отвори са степеништа од лепог тесаника. Кула је изнутра сводовима подељена на четири спрата, од којих је највиши и најлепши са кога се пружа изванредан поглед на Кратово. Изнад прозора су плитке нише заокружене на горњем крају кљунастим луковима који карактеришу све куле изузев Златковићеве.

Како се, после ослобођења, између Два светска рата, нико није старао о овим кратовским старинама, које су се систематски урушавале и уништавале, а сазнавши и за намеру општинских власти да поруше и ову кулу, Симић наводи да је лета 1934. године откупио од тадашњег власника Давида Грнаревића, па је очистио, препокрио, начинио доња врата, степенице, обновио обе камине, попљочао одељење на трећем спрату и извршио друге преправке, како би се на тај начин сачувала за потомство...

Кратово је било насељено још у староримско време. Тада је град био познат као рударско средиште, под именом Кратишкара.

- За село Нежилово се везују ковачи из врањске околине, и моја бака је из места Суво маало. Међу њима је и око 200 Срба у пробиштипу, међу њима истакнутији Терзић. Овде су се насељавали и становници Црне Траве, Радовнице код Трговишта, о томе сведочи и Стеван Симић. Отуда је јасно и познато да од Кратова до Врања има 10 сати хода. Пешака, „неко је морал да одил по тај пут“, познати су и молери који су туда крачали на Гереман, Анадолици, Опила, Крилатица, Железница - Кратово. И за овај крај се везује Бакарно гумно код Шлегова и Жгври... говори Стевче Доневи, пензионисани радник Музеја у Кратову, одличан познавалац прилика кратовске околије.

У време Византије град је познат како Коритос или Коритон. У то време Кратово је трговало златом, сребром и бакром.

- Кратово је свој процват доживело за време владавине српске династије Немањића. Ту су многи Немањићи били и сахрањени. Господари Кратова и места Ђустендила, Струмице и Штипа били су српски великаши Дејановићи, браћа Константин и Драгаш. Године 1371. место је у поседу српских великаша Дејановића. Град је био рударско место, а бројни рудници сребра и злата су били развијени и извор благостања. Из тога доба су и ови стари борови на улазу у град.

Кратово су красили раскошни дворови српске средњовековне властеле, ту су им били летњиковци. Развој места, упркос турској претњи после Косовске битке, наставили су српски деспоти Бранковићи. Руднике у закуп од Ђурђа Бранковића узимао у 15. веку промућурни Дубровник за 200.000 дуката.

Средњовековно Кратово је било и центар српске духовности, а у близини је манастир Лесново, са црквом Св. Арханђела Михаила, чији је ктитор био великаш у време цара Стефана Душана, Јован Оливер, господар Кратова, говори нам готово у једном даху Стевче Доневи, док нам показује пописе становништва из различитих доба и владавина.

Стевче Доневи је веома пријатан саговорник, стари хроничар, искусан домаћин, водич и тумач. Познаје све у Кратову, и становнике и град и околину. Пореклом је из села Шлегово и предано, већ скоро три деценије, прикупља информације о Кратову и околини. До њега стижу разна предања, легенде, сећања, и када их он пренесе, говори нам, оне добијају још већи значај, сјај и вредност.

Милутин Станчић

О једној посети краља Александра Куманову, 1922. године

У потрази за круном

Ми ћемо се, овом приликом, осврнути на посету Александра I Карађорђевића Куманову, давне 1922. године, поводом 10 годишњице Кумановске битке и победе српске војске над Турцима. Те 1922. године, Куманово је славило. То је била прва званична посета краља Александра после Кумановске битке (1912. године), када је краљ Александар са Четирског виси и планине Рујен, посматрао ток Кумановске битке.

24. октобра, у 5.20 часова, у кумановску железничку станицу, пристигао је дворски воз из Београда са краљем, краљицом, кнезом Арсеном, принцем Павлом и свитом. Мала кумановска станица била је окићена зеленилом, заставама и грбовима.

При изласку из воза, тадашњи председник кумановске општине Тома Глигоријевић, понудио је краљу со и хлеб и поздравио га овим речима:

„Љубљени наш Краљу, необично сам сретан што је мени пала у део толика част у моменту када слаavimo најславније дане наше историје, и што могу у Вама поздравити, као председник општине града Куманова, јуначког Краља Ослободиоца велике нам и силне Отаџбине Срба, Хрвата и Словенаца. Ступите са поносом у Ваше опевано Куманово, јер је име његово најлепши алам камен на Вашој Краљевској Круни. У њему бије верно одано и захвално срце потомака славног Немање и Душана Силног. И у име његово подносим Вам овај хлеб и со и кличем „Нека Вас Бог поживи на многаја лета!“

У 7.15, стигао је специјални воз са члановима владе и црквеним великодостојницима. Сви су они кренули на Кумановско Поље.

Мало доцније, у 7.30 часова, на историјско бојиште отишли су краљ, кнез Арсен, принц

Историјски подаци говоре да су у данашњем Куманову, у различитим временским периодима, боравиле различите историјске личности - путописци, лекари, дипломате, војна лица. Кроз старо Жеглигово су пролазили и турски цареви

На Кумановској железничкој станици, Никола Пашић са члановима владе, 24. октобра 1922.

Павле и први краљев ађутант генерал Хаџић. Они су кренули са кумановске станице аутомобилом и на улицама су били поздрављени искрено, захвално, топло и силно од стране целокупног грађанства и многобројног сакупљеног народа из околине. Сви су желели да виде београдске госте и импозантан маневар на легендарном бојишту свога града.

Куманово, тада мала и неугледна варош оријенталног типа са ониским дрвеним кућицама и уским улицама, било је цело окићено. Заставе су се поносито вијориле у ваздуху. На више места су биле подигнуте тријумфалне капије, на којима су се могли видети ови нат-

писи: „Добро нам дошли!“, „Краљу Ослободиоцу захвалан народ“, „Живела ослободилачка војска!“, „Чувајмо дело ослобођења“ итд. Иако трошна и полупорушена, варош је одавала свечан изглед.

Краљ је стигао са свитом у 8 часова на Црно Поље, удаљено 4 километра од Куманова. На путу Куманово — Крива Паланка биле су подигнуте трибине за посетиоце. Пре тога су већ пристигли чланови владе, генералштаб, народни посланици, патријарх Димитрије, представници свих осталих вероисповести, изасланства народа из других крајева, кумановско грађанство и народ из околине.

На Кумановском бојишту, Њ. В. краљ Александар у рововима, 24. октобра 1922.

На Кумановском бојишту званом „Црно Поље“, Њ. В. краљ Александар са великодостојницима посматра са трибине маневрисање трупа, 24. октобра 1922. год.

Нешто пре осам сати стигао је и воз са општинским и другим делегатима, народним посланицима, новинарима и фотографима.

Маневар, који је требало да буде слика Кумановске Битке, почео је у 8 часова. Насред Црног Поља подигнута је трибина од дасака, окићена зеленилом и заставама. У средини, за обичним, дрвеним столом, седео је краљ са картом бојишта пред собом. Иза њега су седели кнез Арсен и принц Павле. С леве стране налазили су се председник владе Никола Пашић и министри. Присутствовало је још много других угледних људи. Око 10 часова аутомобилом је пристигла и краљица Марија у пратњи дворске даме и потпуковника Тодоровића и била је поздрављена узвицима „Живела“ од многобројног народа. Коло српских сестара предало је краљици букете цвећа.

Око 14 часова сви су се вратили с Црног Поља у Куманово. После подне било је народно весеље пред зградом општинског суда. На широком тргу скупила се маса света, који је забављао народни гуслар Перуновић опевајући Кумановску битку. Народ је остао на томе тргу све до пред вече и забављао се играм и песмом.

У 20 часова приређен је банкет у лепој дворани хотела „Бископ“. Присутствовали су краљ, кнез Арсен, министри, генерали, високо свештенство, посланици, новинари и делегати. Банкет је трајао све до 23 часа, када су краљ и кнез Арсен први напустили дворану. Праћени бурним „Живео!“ отишли су из хотела у дворски воз да спавају.

Сутрадан, 25. октобра, око 9 часова, војска је по улицама где је требало да прође краљ направила шпалир. Литургија и парастос палим херојима служени су у новој цркви Свете Тројице. На улазу у уску уличицу, која је водила ка цркви, подигнута је капија од дасака, украшена зеленилом, на којој је стајао натпис: „Свом Краљу — Црквена Управа“.

Повратак топова са положаја
после маневрисања,
25. октобра 1922. год.

У дворишту Кумановске цркве, Њ. В.
краљ и краљица излазе из цркве

У дворишту Кумановске цркве,
Никола Пашић држи говор

У дворишту Кумановске цркве три ученице
Кумановске основне школе говоре код гробова
палих јунака 1912.

У дворишту нове цркве налазило се мало гробље, ограђено дрвеном оградом. Капија на гробљу је била велика, озидана од камена. На њој је стајао натпис: „Помен палим борцима 1912-1913. Обнављају грађани кумановски“. У средини гробља стајао је прост споменик од тесаног камена са црним мраморном плочом у средини. На плочи је стајао натпис: „Кумановским херојима палим у борбама на Куманову 1912. — Јуначки победисте, Косово осветисте, браћу ослободисте, Душаново царство обновиште. Слава вам! Благородни ученици и ученице са наставницима Теразијске основне школе у Београду, 1914.“

Око споменика су посејани гробови изгинулих ратника и неких виђених личности вароши Куманова.

Литургија у цркви почела је у 9 часова. У цркви је било мало света, али је црквено двориште било пуно. Свако је хтео да види краљевску породицу и чланове владе.

У 10.30, дошли су чланови владе. Г. Пашић, кад је излазио из аутомобила, поздрављен је бурним „живео“.

У 11 часова уз извођење химне, стигли су дворским аутомобилима краљ, краљица, кнез Арсен и принц Павле. Силан народ наваљивао је да их види, а узвици „живели“, са свих страна, дочекали су високе госте. Краљица је била огрнута топлим крзненим капутотом, на глави јој је била црна капа опшивена белим крзном.

Литургију су служили патријарх Димитрије, митрополит Варнава, пакрачки епископ Мироних, ректор богословије Сима Поповић и многи протојереји и свештеници. При крају службе говорио је патријарх Димитрије.

После свршеног помена, пришао је краљ и положио на споменик велику грану од палме, затим су положени и венци на сто пред спомеником. Три девојчице, једна обучена као Србијанка, друга као Хрватица и трећа као Словенка пришле су и положили венце од природног цвећа. На првом је писало „Србија“, на другом „Хрватска“, на трећем „Словенија“. Затим је краљевска породица заузела место на великој трибини са које је говорио г. Пашић.

И г. Милорад Вујичић, потпредседник Скупштине, са мале трибине држао је дуг патриотски говор у коме је излагао значај кумановске битке. Говор је затим држао и председник општине младо-нагоричанске.

Током свечаности кружили су аероплани над црквеним двором.

У 12 часова отишла је краљевска породица, уз извођење химне и клицање народа, а мало касније је пут Скопља кренуо и министарски воз. Краљ је остао у Куманову до сутра.

И на крају, краљевски пар, две године касније, у новембру 1924. године, опет долази у кумановски крај, али тада обилазе Нагоричане (Младо и Старо).

Литература:

„Време“, недеља, 25. октобра 1922.

„Време“, недеља, 26. октобра 1922.

Дигитална Народна библиотека Србије.

Приредио: Филип Ђошевић, професор ОШ „Светозар Марковић“ у Старом Нагоричану

Породица Трајковски поноси се својим новим домом

Матији олакшан живот

Благе и Катица и њихова деца Матија (12), Михаило (8) и Илина (5) испуњени су радошћу.

Осмеси на лицима и сузе радоснице у очима женског дела породице. Не могу се емоције сакрити приликом једног оваквог догађаја. Све је разумљиво, а нама посебно драго, јер нам ти осмеси и те сузе вреде више него било које похвале. То нас уверава да смо урадили праву ствар и да радимо ствари које се новцем не могу надокнадити.

Посебно смо радосни јер смо овим чином изградње куће, олакшали живот најстаријем Матији који болује од Алстром синдрома и због чега се тешко креће и има оштећен вид.

Мали јубилеј у години великог јубилеја. Изградњом нове куће за породицу Трајковски из Младог Нагоричана, прослављен је мали јубилеј – десета кућа коју смо из темеља изградили на подручју Северне Македоније и то у години када прослављамо 20 година од почетка нашег добротворног деловања

Да подсетимо, Трајковски су живели у оронулој и скромној кући, која притом није ни била у њиховом власништву, а која се налазила на неких пар стотина метара удаљености од места где је изграђена нова кућа. Притиснути немаштином и болешћу детета, одавно су се помирили са чињеницом да им живот не може бити бољи.

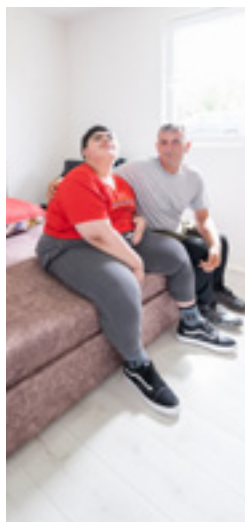

Ипак, снови су почели да се остварују након што смо кренули са пројектом изградње куће прошле године. Видели су Трајковски да смо озбиљни у нашим намерама да им помогнемо, а епилог свега тога је био управо нови дом!

“Много је убава соба и много је убава све”, стидљиво је рекла Илина, која се иначе посебно спремила за овај велики дан и обукла своју најлепшу хаљиницу.

Осим што је кућа изграђена од темеља, опремљена је и најосновнијим покућством (брачни кревет, угаона гарнитура, трпезаријски сто, шест столица, три ормара, кревет на спрат са душецима, радни сто са столицом,

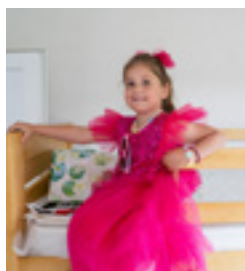
кухиња, шпорет на дрва, електрични шпорет и фрижидер). Укупна вредност овог пројекта износи 46.675 евра.

Да додамо да је цела кућа прилагођена Матијином здравственом стању. Направљени су шири отвори за врата унутар куће, нису постављани прагови и направљен је одговарајући прилаз за инвалидска колица, како би могао самостално да излази у колицима напоље и борави на свежем ваздуху, обзиром на то да су га до сада родитељи уз доста муке носили из старе куће низ степенице у двориште и назад у кућу.

*“Пресрећна сам, благодарим Богу и свима. Све је пре-
лепо. Много сам захвална целој организацији Срби
за Србе”, не скидајући осмех са лица, мајка Катица
нам је пренела своју захвалност.*

Као и увек, а посебно због нашег малог јубилеја, ни ово усељење није могло да прође без већ традиционално домаћинског гостопримства. Овакве лепе ствари се не дешавају често, а посебно не у животима социјално угрожених породица као што је ова.

И ја сам пресрећан што сте ми помогли због мог болесног детета. Лепу кућу сте нам подарили

Много је убава соба и много је убаво све

“И ја сам пресрећан што сте ми помогли због мог болесног детета. Лепу кућу сте нам подарили”, једва се суздржавајући да не заплаче, захвалио нам се и отац Благо.

Терет болесног детета ће заувек бити присутан у животу ових родитеља, али зато терет који су носили живети у туђој и неусловној кући од данас више не постоји.

Поносимо се оваквим делима, и захвални смо јер нам је пружена шанса да учествујемо у свему овоме, делећи радост са овим напаћеним људима.

Огромна захвалност за помоћ у реализацији овог пројекта иде нашим пријатељима из Српског културно-информативног центра СПОНА из Скопља, али и свим осталим сарадницима и људима великог срца.

Предраг Маринковић, Срби за Србе

Посејали смо наду и утеху, а надамо се да ће из тог семена доброчинства никнути плодови бољег живота

Обезбеђена помоћ за четири породице из Северне Македоније

Сам почетак године искористили смо како бисмо се упознали са новим породицама из Северне Македоније којима је потребна наша помоћ.

Недуго након тога, плодови овог нашег добротинитељског подухвата су почели да се виде. Четири породице су већ добиле договорену помоћ, а укупна вредност ове прве акције износи 40.661 евро.

Епицентар наше прве акције у 2025. години био је у Јосифову на самом југу државе, где су помогнуте три породице. Поред те три породице, стигла је и помоћ за једну у Скопљу.

Породица Симић из села Балинце, крај Јосифова, прва је дочекала нашу помоћ. Њима је у пожару прошле године изгорео породични дом. Сада су уз помоћ комшија, пријатеља, али највише самостално успели да крену са градњом нове куће. И доста су тога урадили. Наравно, када су такве околности, свака помоћ је пожељна. Ми смо Симићима помогли у виду набавке материјала за фасаду и постављањем исте, као и израду тротоара око куће и постављање олука, за шта је издвојено 6.894 евра. Ову породицу чине отац Горан, иначе пореклом са Косова и Метохије из села Витина, његова супруга Јасмина и деца Ивана (23), Марија (18) и Јован (14).

Након Симића, посетили смо и прву од две породице Кнежевић из Јосифова. Тихомир и Николина у домаћинству живе са сином Драганом (17). Поред њега имају и старију ћерку Радицу, која је удата и не живи више са њима. За њих смо обезбедили материјал за кров и ПВЦ столарију. Вредност помоћи за Кнежевиће износи 9.324 евра.

Недалеко од њих живе Ненад и Снежана Кнежевић, са ћерком Јеленом (16). Њима смо скромно помогли 2019. године, када им је испоручена веш машина. Богу хвала, наше могућности су сада много веће, па је и садашња испорука помоћи била знатно обимнија него што је то случај био пре само пет година. Сада смо финансирали комплетно реновирање крова на кући Кнежевића, што је подразумевало и куповину материјала и радове, за шта смо утрошили 10.932 евра.

Задовољни оним што смо урадили на подручју Јосифова, запутили смо се у Скопље, где смо имали прилику да поново попричамо са невероватном породицом Стојановски, коју смо упознали релативно скоро. Њихова (пре)тешка животна прича не би смела да остави никога равнодушним, а надљудска снага оца Томислава и његове супруге Биљане, може да послужи само као инспирација и упутство како се борити са животним недаћама.

Њих недаће нису заобилазиле, а због тешког стања у ком им се налазе деца, тачније тројке Никола, Милан и Зое (10), до краја живота ће се са тим недаћама и носити. Никола и Милан су у најтежем стању. Никола има церебралну парализу, а Милан аутизам. Ни један ни други нису способни за самосталан живот и потребна им је стална туђа нега, односно у овом случају брига њихових родитеља. То бреме носе од када су се деца родила. Бреме које је довољно за неколико живота није очигледно могло да сломи ове људе, па се на то надовезала нова трагедија.

Ресторан који су имали и који им је био једини извор прихода захватио је пожар и оставио их без игде ичега. Ни ту није био крај, па је од последица тог пожара отац Томислав остао готово слеп. Није закорачио преко ивице амбиса, већ је чврсто одлучио да нема предаје. Таква воља и жеља за животом и жеља да се и даље бори за своју децу, и поред чињенице да је сада ослоњен само на своју животну сапутницу, не виђа се тако често. Изразио је жељу да му помогнемо набавком неопходног материјала како би успео да реновира ресторан и опет настави тамо где је стао након преживљене катастрофе. Уплаћено је 13.511 евра за испоручени грађевински материјал.

Пратићемо с времена на време како напредује живот ове породице и да ли су успели поново да стану на ноге. Несвакидашња прича која нас тера на дубоко размишљање. Не смемо да заборавимо да поменемо и један пројекат, који је за сада и даље само као идеја у главама ових напаћених људи, а који нам говори о томе какви су борци у питању.

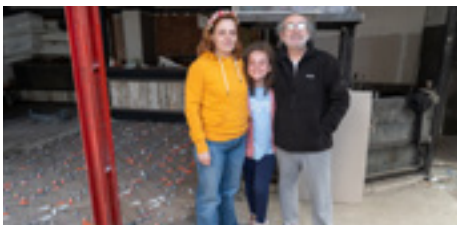
Жеља им је да на једном имању у близини Скопља прилагоде кућу и направе једну врсту дневног боравка за децу која су у сличном стању као и њихови малишани. Надамо се да ће у томе успети, без обзира на нове околности којима су притиснути.

Ово је тек почетак наше, надамо се, још једне изузетно успешне године добротворног рада на тлу ове државе. Прави изазови, али и оне најлепше акције које подразумевају градње кућа и усељења породица су тек пред нама.

Захваљујемо се нашим деценијским сарадницима Српском културно-информативном центру СПОНА из Скопља, на уложеном труду и подршци у спровођењу и ове акције.

Предраг Маринковић – Срби за Србе

Фото: Ђорђе Бојовић

Сајам књига у Скопљу под слоганом „Храна за душу“

КЊИГА НАДЖИВИ СВЕ

У Арени „Борис Трајковски“ од 8 до 14. маја у Скопљу је одржан 37. Сајам књига на коме је под слоганом «Храна за душу» своја издања изложило 65 издавачких кућа углавном из Македоније, уз више од 110 промоција дела и сусрета са ауторима. Ове године Национално представљање на Сајму је имала Република Србија преко ресорног Министарства културе и Амбасаде Србије у Скопљу.

Министар културе Србије Никола Селаковић, на отварању Сајма књига у Скопљу, истакао је да се после паузе од 11 година Република Србија, као излагач, поново појављује на овој значајној културној манифестацији, а да се већ дуги низ година дела српских писаца највише превode управо на македонски језик, тако да готово да нема значајнијег српског књижевника чија дела нису објављена у Северној Македонији.

Селаковић је додао да српско-македонске књижевне везе нису ни скорашње ни површне.

„За Републику Србију и читав наш регион су писмо и књига, од првих рукописа на истински нашем просвећеном ћириличком писму, до најсавременијих дигиталних записа на истој тој и древној и модерној ћирилици, веза неба и земље, веза међу народима, људима

„Трајан“ Анђелка Крстића и монографија „Живот је жив“ на Сајму књига

У Арени „Борис Трајковски“ на Сајму књига у Скопљу, у оквиру Националне презентације Србије на овој манифестацији, на штанду Министарства културе представљена су дела „за нова читања“ писца Анђелка Крстића.

Представљено је ново издање романа „Трајан“ српског приповедача и учитеља, између два светска рата из Македоније Анђелка Крстића (Лабуништа, код Струге, 1871 — Лабуништа, код Струге, 1952) у издању куће Scero Print, из Ниша, (2024) и монографија „Живот је жив“ Мирјане Бојанић Ћирковић чији су издавачи Народна библиотека „Раде Драинац“ у Прокупљу и Српски културно информативни центар „СПОНА“ у Скопљу (2024).

О делу Анђелка Крстића говорили су др Мирјана Бојанић Ћирковић и др Горан Максимовић са Филозофског факултета у Нишу.

Монографија „Живот је жив“ резултат је вишегодишњег ауторкиног интересовања за проучавање књижевности Старе и Јужне Србије, чији је један од најзначајнијих представника културни посленик Анђелко Крстић. Његово књижевно дело и укупно стваралаштво је крунисано романом „Трајан“, први пут објављено 1932. године.

Прилика је ово да проговоримо о издањима посвећеним српским писцима са простора Македоније. Захваљујући господину Ненаду Серафимовићу власнику издавачке штампарије Scero Print из Ниша и захваљујући Милутину Станчићу руководиоцу Српског културно информативног центра СПОНА овде, у Скопљу, ми смо покренули читав низ и вредних издавачких пројеката. Тако смо пре три године започели једну амбициозну, али корисну едисију која се зове „Вардарски цветови“, у којој објављујемо књиге српских писаца из Македоније, рекао је Максимовић.

Он је подсетио да је на његову иницијативу пре пет година са поменути изда-

Културно материјална добра у Охриду

Скопски сајам књига био је прилика и да се представи књига „Културна и материјална добра у охридском региону за време Краљевства СХС (1918-1940)“ у издању Почасног конзулата Србије у Охриду.

- Посебна част је бити овде и представити се публици као коаутор ове књиге. Управо је почасни конзул Михаило Филев заслужан што је ова књига креирана са љубављу и што представља Охрид у једно мирнодобско доба. Моја идеја као историчара и архивисте јесте да афирмишемо град Охрид управо у раздобљу од 1918 до 1940. Стога ову књигу илуструје изобилје бројних фотографија и докумената, рекао је Никола Митровић, историчар и архивиста града Охрида.

Почасни конзул Михаило Филев је исказао захвалност присутнима.

- Мислим да је сама књига постигла свој циљ, садржај има све што је најважније, а то су материјална и културна добра које овај поменути период обухвата и потврђује да се наше заједничко богатство допуњује. И само тако, узајамним снагама, можемо још чвршће и боље радити. То је и богати занатски период моје породице, па и доба када је ресторан мога деде носио назив: Велика Србија, рекао је између осталог Филев.

и веза човекове душе и знања“, рекао је Селаковић.

Министар је указао да је српска књижевност и у постјугословенском времену присутна и видљива у македонској културној јавности, што свакако обавезује да, поред свестрано добрих политичких, привредних, здравствених и туристичких веза, унапређујемо и везе наше две културе, а да свесрдан допринос томе дају и македонска заједница у Србији, као и српска заједница у Северној Македонији.

„Полазећи од изузетно добрих међудржавних веза, које су надограђене искреним међуљудским разумевањем, поштовањем и пријатељством, верујемо да култура и уметност, односно манифестације попут сајмова књига, дају нови квалитет и садржај српско-македонским односима. Зато се надам да ћемо ускоро на сајмовима у Београду или Новом Саду моћи да угостимо издаваче и писце из Северне Македоније и тако наставимо једну лепу књижевну нит која траје деценијама“, поручио је министар Селаковић.

ФОТОМОНОГРАФИЈА

Фотомонографија „Градови Косова и Метохије 1878-1941. године“ аутора Марка Марковића, историчара и директора Архива КиМ, такође је представљена на Сајму књиге у Скопљу.

Марко Марковић је на промоцији објаснио да је објављени материјал у фотомонографији прикупљен у најеминентнијим установама културе Републике Србије.

Поред аутора публици се обратио и државни секретар у Министарству културе Републике Србије Дејан Антић, као и професори Славиша Недељковић и Милош Ђорђевић.

Фотомонографија „Градови Косова и Метохије 1878-1941. године“ броји 358 разгледница и фотографија на којима је представљено 14 градова и вароши - Приштина, Призрен, Пећ, Ђаковица, Косовска Митровица, Ѓзилане, Јањево, Качаник, Штимље, Липљан, Звечан, Подујево, Вучитрн и Урошевац.

Председница Македоније Гордана Сиљановска Давкова у свом обраћању је указала да је управо Сајам простор за културно надметање народа.

„Сајам књига је сваке године као нека раскрсница македонске, балканске, европске и светске књижевности и мислим да годинама остаје врхунска културна институција. Управо књиге које читам, а посебно оне књиге којима се враћамо и поново их читам, говоре више о нама, нашим идејама, идеалима него било која написана биографија или CV или, посебно, профили на социјалним мрежама“, рекла је Сиљановска Давкова.

Питање с којим се данас сусрећемо, како је рекла, није само које књиге читам већ колико времена издвајам за читање.

„Ове приче, ове књиге су стуб нашег идентитета. Оне су мали наративи који нам помажу да се оријентишемо у животу, да разликујемо добро од зла, истинито од лажног, вредно од безвредног“, рекла је председница.

Министар културе и туризма у Влади Републике Северне Македоније Зоран Љутков наглашава да овогодишњи Сајам књига добија још већу тежину зато што се подудара са значајним јубилејом – 80 година од кодификације македонског књижевног језика. Овај историјски чин, како је рекао, није био само лингвистички подвиг, већ и цивилизацијски скок.

„Захваљујући визионарима као што су били Круме Кепески, Блаже Конески, Харалампије Поленаковић и други, македонски језик је добио своје темеље, а тиме је и македонска књига добила свој аутентичан глас. Данас, када листамо странице исписане на језику наших мајки и дедова, ми славио не само њихову борбу већ и нашу будућност. Нема будућности без језика, а нема ни језика који опстаје без своје књижевности“, рекао је Љутков, указавши на то да је књига највећи дар који једна нација може себи да дарује. ●

М.С.

вачем из Ниша, покрнута едисија „Канон“ у којој се штампају репрезентативне књиге српске књижевности. Ту смо, како је рекао, „нарочито ставили акценат на роман „Трајан“ Анђелка Крстића, који је у трећем колу едисије „Канон“.

Интересовање за стваралаштво овог писца интензивирало се позивом професора др Горана Максимовића, једног од уредника Антологијске едисије Десет векова српске књижевности Издавачког центра Матице српске, за приређивање изабраних дела Анђелка Крстића.

Био је то и прави изазов јер је реч о изузет-

но значајном, свестраном, а савременој читалачкој публици недовољно познатом писцу. Стога ова монографија наставља „мисију“ (ре)афирмисања дела и делатности Анђелка Крстића, у којој учествује све више издавача, уредника, стручних читалаца из књижевносторијских и историографских кругова, али и обичних читалаца, посвећеника лепој, вредној и документарној књижевности.

Монографија „Живот је жив“ на крају презентације на штанду Министарства културе Србије, а на скопском сајму на позив ауторке Мирјане Бојанић Ђирковић, дељена је читалима – бесплатно.

Са репрезентативног скупа у Српској академији наука и уметности

Упутне поруке са скупа „Живот Срба у Северној Македонији“

Председник Одбора за проучавање националних мањина и људских права Српске академије наука и уметности (САНУ) академик Тибор Варади и програмски директор Културно информативног центра СПОНА из Скопља Милутин Станчић, у име организатора округлог стола под називом Живот Срба у Северној Македонији: историјат, изазови и перспективе, имали су прилику да се у препуној Галерији науке и технике САНУ захвале излагачима и слушаоцима првог репрезентативног скупа овог нивоа одржаног у Београду.

На Округлом столу подељеном у пет целина, учесници у излагањима су у доброј мери осликали правно - политички и социоекономски положај Срба у данашњој Републици Северној Македонији (РСМ) и пружили јасан преглед стања средњовековне баштине као дела културе Срба на подручју РСМ која сада „газдује“ споменицима и светињама из тог периода.

Пажња је посвећена образовању, културној размени са Србијом, од друге половине 19. века до данас, документима, личностима и ствараоцима у културном развоју Јужне Србије и Скопља од 1912. до 1941, као и српској историјској традицији, народном говору и топонимима у данашњој РСМ од 19. века до данас.

Учесници Округлог стола у САНУ, стручњаци из различитих области, изложили су изузетно аргументоване показатеље стања и изазо-

ва са којима се суочава део српског народа у РСМ. Изнете су објективне основе на којима почивају постулати „сузбијеног“ образовања на српском језику у РСМ и стању српске средњовековне културне баштине.

У делу скупа посвећеном Правно политичком и социоекономском положају Срба, образовању и медијима, говорили су Братислава Танасковић: Правно-политички положај Срба: историјат промена, садашње стање и перспективе, Милутин Станчић: Стање и изазови опстанка, деловања и нестанка српске заједнице и облици образовања на српском језику у Северној Македонији. Александар

Николић Писарев: Медијска слика и „домет“ информисања на српском језику у Северној Македонији некад и сад, Предраг Маринковић: Пламен доброљубља – братољубље и доброчинство кроз конкретна дела; побољшање социо-економских услова породица са више деце на тлу Северне Македоније.

О делу скупа посвећеног средњовековној култури Срба у РСМ излагали су Ненад Лајбенпергер, Алекса Цигановић: Искуства теренског рада на евидентирању и документовању српских гробаља и војних меморијала у Северној Македонији, Јасмина С. Ћирић: Заштита и стање српске средњовековне културне баштине на тлу Северне Македоније:

резултати, перспективе и Бојан Ортаков: Исаија Србин, композитор српско- византијске музичке традиције 14. и 15. века.

У тематском делу – Образовни центри и културна размена са Србијом од друге половине 19. века до данас, Александра Новаков је говорила о Српској мушкој гимназији у Скопљу основаној пре 140 година. Ивана Николић је изнела примере доприноса Народне библиотеке Србије на обогаћивању књижног фонда на српском језику у Северној Македонији.

Горан Максимовић је излагањем - Издање Споменице поводом двадесетпетогодишњице ослобођења Јужне Србије (1912–1937), као изузетно сведочанство једног времена и простора, отворио део скупа посвећен сагледавању дела опуса – Документи, личности и ствараоци у културном развоју Јужне Србије (1912–1941) и Скопља. Милош Стојковић је говорио на тему - Арх. Јосиф Михаиловић – оснивач модерног Скопља, персонификација доба убрзане модернизације новоослобођених јужних крајева 1912–1941. Сунчица Денић је говорила на тему - Српски писци са Косова и Метохије у Скопљу између два рата.

У петој програмској целини скупа – Српске историјске традиције, народни говори и топоними у данашњој Северној Македонији, у 19. веку и данас, Урош Шешум је говорио о Српској историјској традицији и предањима на тлу данашње Северне Македоније. Станислав Станковић сликовито је излагао на тему - Српски народни говори на подручју Вардарске Македоније, док је Дејан Милорадов имао тему - Микротопоним Шарган крај Маловишта на планини Баби.

Делови обраћања и тематских излагања учесника Округлог стола Живот Срба у Северној Македонији: историјат, изазови и перспективе објављени су на сајту Српског културно информативног центра СПОНА.

М.С.

Представа „Народни посланик“ МНТ гостује у Београду

Изузетна представа Македонског народног театра (МНТ) „Народни посланик“ Бранислава Нушића, у адаптацији и режији Егона Савина, гостоваће 4. јуна на сцени „Раша Плаовић“ Народног позоришта у Београду.

– Представа из најсвежије продукције МНТ доживљава успех и изван граница. Овога пута директор Никола Кимовски с посебном чашћу је прихватио гостовање 4. јуна 2025. године. Представа са фантастичном глумачком екипом биће одиграна на сцени Раша Плаовић.

У препуној сали Народног позоришта у Сарајеву, недавно је изведена представа „Народни посланик“ Бранислава Нушића – „урнебесна комедија и једно од најзначајнијих дела овог аутора“. У адаптацији и режији Егона Савина, како се наводи, представа је освојила публику која је дугим аплаузима и овацијама наградила изванредну глумачку екипу. На сцени су блистали: Александар Микић, Дарја Ризова, Тони Михајловски, Јордан Симонов, Тања Кочовска и Александар Михајловски (снимљен глас), у улогама статиста из народа наступили су: Дејан Стамчевски, Синан Ракип,

Скендер Бериша, Зекирија Алим, Мирослав Атанасовски, Мартин Китановски и Хусеин Халил.

“Представа је оставила снажан утисак својим хумором, ангажованошћу и актуелношћу, још једном подсећајући зашто Нушић остаје вечни класик”.

ДЕЛО ЗА ЈУБИЛЕЈ

Представа „Народни посланик“ Бранислава Нушића, у адаптацији и режији Егона Савина, као трећа поставка на сцени Македонског народног театра (МНТ) у Скопљу премијерно је изведена 25. јануара, поводом обележавања великог јубилеја, 80 година националног театра Македоније.

Дела ненадмашног аутора Бранислава Нушића су међу највише постављаним на сцени МНТ. Како је истакнуто у најави премијере, “овај Народни посланик је трећа поставка познате драме Нушића”. Прва је премијерно изведена 8. маја 1945. године, у режији Тодора Николовског.

“Народни посланик” је други пут на сцену МНТ постављен 24. априла 1993. године, у режији Димитрија Османлија. Била је то једна од најгледанијих и најдуговечнијих представа Македонског националног театра у Скопљу. Играна је све до 2008. године, укупно 188 пута.

За трећу, Савинову поставку, сценографију је урадила Весна Поповић, а костимографију Роза Трајческа Ристовска. Текст је превела Загорка Поп-Антоска Андовска, а дијалектну адаптацију дела урадио је Томислав Османли. Асистент режисера је Шенај Мандак, а музику је одабрао редитељ Егон Савин.

●
М.С.

Скаутизам у Македонији (1911-1941)
представљен у Куманову и Скопљу

Историјски поглед на извиднички покрет

У Занатском дому у Куманову фебруара 2025, одржана је изложба Скаутизам у Македонији од 1911. до 1941. године у организацији Српског културно информативног центра Спона, аутора и скаута Радована Милковског. Извидници или скаути се први пут појављују у Великој Британији 1907. године, а посетиоци у Куманову су имали част да се упознају са развојем скаутизма на овим просторима, истакла је на почетку водитељка Горана Јуруковски Јовановски. Иста изложба постављена је и у Омладинском центру Матично у Скопљу маја месеца текуће године

Скаутизам у Краљевини Југославији, а тиме и на читавом простору савремене Северне Македоније је постојао све до почетка Априлског рата и нацистичке окупације у априлу 1941. године, а обновио се након 1945. године. Захваљујући заљубљеницима у природу и њиховој решености да буду физички и духовно спремни да допринесу развоју своје заједнице, скаутизам се сукцесивно развијао и у Краљевини Србији, а касније у Краљевини Југославији.

Захваљујући овој организацији, многе генерације стасале су у спретне, одговорне, самосвесне и дружељубиве људе, јер, као што знамо, скаутизам је одлична школа за живот. Извиђаштво допуњује школу и породицу у стварима које су за њих неодојиве. Открива свет изван зидова учионице, подстиче жељу за истраживањем, откривањем и знањем, уз неизмерну широкогрудност и несебично дељење стеченог знања са другима. Скаутизам је на овом простору оставио дубок траг преко популарно написаних дела, гласила, скупова, забава, излета и предавања.

Временом је постало јасно да скаутизам није само нека врста допунске школе и да има вредност и сам по себи. Више но школа скаутизам је деловао на децу у погледу васпитања воље и карактера, објаснила је посетиоцима у свом излагању Горана Јуруковски Јовановски.

– На самом почетку, желим да изразим посебну захвалност организацији Спона, која је препознала значај скаутског покрета и подржала ме у припреми и реализацији ове изложбе. Њихова посвећеност и подршка омогућили су да данас будем пред вама и да вам представим скаутски покрет у Македонији. Хвала Вам на свему што сте учинили

како би ова изложба постала стварност у нашем Куманову. Данас имам част да Вас упознам са историјом скаутског покрета у Македонији у периоду од 1911. до 1941. године, који је оставио дубок траг у друштву, али и у формирању младих генерација тог времена. Скаутски покрет је у Македонији имао важну улогу у развоју младих људи, кроз промоцију моралних вредности, дисциплине, заједништва и родољубља, започео је своје излагање аутор изложбе Милковски.

Објаснио је да је скаутски покрет започео свој живот на глобалном нивоу 1907. године, али је у Македонију први пут доспео 1912, за време Балканских ратова. Посебно важан тренутак у историји скаутизма на овим просторима била је 1922. година, када је основан Први скаутски одред у Скопљу и у Куманову већ следеће, 1923. године. Ови одреди су имали важну улогу у промоцији физичке активности, али и развоју духовних вредности, које ће касније бити основа за формирање младих предводника. Заједно са скаутским покретом, млади

људи су усвајали принципе као што су солидарност, одговорност и слобода, заједништво, али и дубоко поштовање традиције и културе коју су наследили од старијих.

– Период од 1911. до 1941. године био је веома важан и сложен, јер су се током тих деценија десиле велике политичке и социјалне промене. У том контексту, скаутски покрет се прилагођавао новим временима и настојао да оствари своје циљеве упркос изазовима и тешким условима. Ипак, скаути су успели да одрже своје активности и развијају организацију. Изложба коју имате прилику да видите, кроз фотографије, документе и видео материјале, представља историјски преглед скаутског покрета у Македонији, његове иницијаторе, његову организацију и значај који је имао за младе тог времена. Скаути су били ослонац бројних друштвених и хуманитарних активности, не само код младих, да изграде своје личности, већ и у самој заједници у којој су живели и деловали. Кроз бројне активности попут кампова, експедиција и такмичења, скаути су добијали практично образовање које их је припремало за будући живот и изазове. Ова изложба није само приказ историје; она је позив да се сетимо и споменемо све оне који су својим радом, посвећеношћу и вером у боље сутра допринели развоју овог покрета. Хвала вам што сте данас са нама, и надам се да ће вам ова изложба пружити нове увиде и инспирацију, као и дубље разумевање историје скаутског покрета у Македонији, закључио је аутор изложбе Радован Милковски.

Изложбу Скаутизам у Македонији (1911-1941) имала је прилику, после Кумановске, да види и публика у Скопљу, у Омладинском центру Матично.

Фото. Тијана Додевска

